

QOY ƏDALƏT ZƏFƏR ÇALSIN!

"SƏS" qəzeti mənim
üçün ən əziz qəzetdir

**Söz
dünyasının
böyük
ustadı**

*Dövlət başçısının
Sərəncamına
əsasən, Bəxtiyar
Vahabzadənin 100
illik yubileyi qeyd
ediləcək*

4

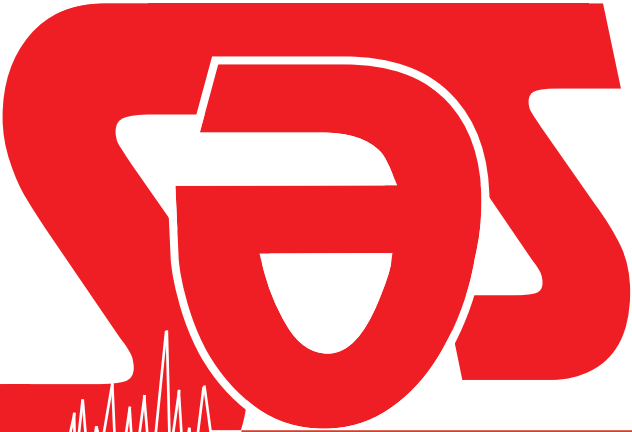
**"Dostluq və müttəfiqlik
münasibətlərimiz uğurla inkişaf edir"**

2

№ 033 (7201)

22 fevral 2025-ci il.
Qiyməti 60 qəpik

Qarabağ klanı xortladımı?

4

**Gələcək, bu peşələr
ilə gələcək**

10

**Əli Kərimli Tofiq Yaqublunun
məhkəməsinə şouya çevirir**

14

**KİŞİLƏR GÜNÜ: 8
noyabr, yoxsa 23 fevral?**

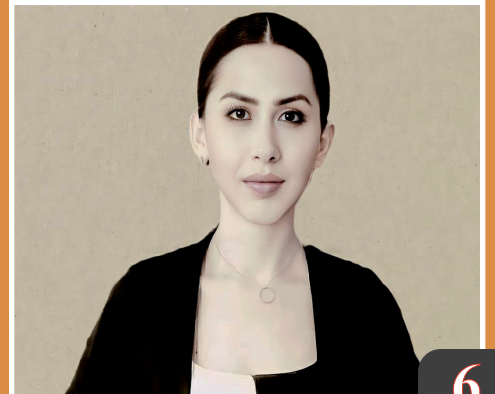
9

**Azərbaycan
memarlığının
nadir nümunələri
- Əsgəran qalası**

11

**Cavid
müəllimi
məktəbə
qaytarın!**

6

“Dostluq və müttəfiqlik münasibətlərimiz uğurla inkişaf edir”

Prezident İlham Əliyev Türkiyə parlamentinin Milli müdafiə komissiyasının sədrini qəbul edib

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev fevralın 21-də Türkiyə Böyük Millət Məclisinin deputatı, parlamentin Milli müdafiə komissiyasının sədri, Türkiyə Respublikasının sabiq milli müdafiə naziri Hulusi Akar qəbul edib.

AZƏRTAC xəbər verir ki, söhbət zamanı ölkələrimiz arasında qardaşlıq, dostluq və strateji müttəfiqlik münasibətlərinin bütün sahələrdə uğurla inkişaf etdiyi vurğulandı, parlamentlərarası əməkdaşlığın daha da genişləndirilməsi məmnunluqla qeyd olundu. Hulusi Akar dövlətimizin başçısına xatirə hədiyyəsi təqdim etdi.

Azərbaycanın və Tailandın parlamentləri arasında əməkdaşlıq məsələləri müzakirə edilib

Milli Məclisin sədri Sahibə Qafarova Asiya Parlament Assambleyasının 15-ci plenar sessiyasında iştirak etmək məqsədilə ölkəmizdə səfərdə olan Tailand Krallığının Nümayəndələr Palatasının sədr müavini Paradorn Prissanantakul ilə görüşüb.

Parlamentin Mətbuat və ictimaiyyətlə əlaqələr şöbəindən AZƏRTAC-a verilən məlumata görə, görüşdə APA-nın plenar sessiyasının yüksək səviyyədə təşkil olunduğu, bu təşkilatın bir çox mühüm məsələlərin müzakirəsi baxımından əhəmiyyətli beynəlxalq platforma olduğu diqqətə çatdırılıb. Həmçinin bu cür tədbirlərin təşkilat üzv ölkələr arasında dialoqu gücləndirilməsi və əməkdaşlıq əlaqələrinin genişləndirilməsi baxımından da vacib rol qeyd edilib.

Söhbət zamanı Azərbaycanla Tailand Krallığı arasında yaxşı əlaqələr olduğu, əməkdaşlığın inkişafı üçün müxtəlif imkan-

ların mövcudluğu da vurğulanıb. Bu mənada parlamentlərimizin qarşılıqlı fəaliyyətinin dövlətlərimiz arasında əlaqələrin daha da inkişafına mühüm və müsbət təsir göstərə biləcəyi ifadə edilib.

Nümayəndələr Palatasının sədr müavini ölkəmizə səfəri ilə bağlı müsbət təəssüratlarını bölüşüb. O, Asiya P a r l a m e n t Assambleyasının 15-ci

plenar sessiyasının uğurla təşkil olunması ilə bağlı təbriklərini çatdırıb.

Görüşdə beynəlxalq parlament təşkilatlarında da əməkdaşlıq məsələləri nəzərdən keçirilib. Sahibə Qafarova qonağa Azərbaycan Prezidentinin təşəbbüsü ilə yaradılan Qoşulmama Hərəkatının Parlament Şəbəkəsinin fəaliyyəti və həyata keçirdiyi tədbirlər barədə məlumat verib. Qeyd olunub ki, Azərbaycanın sədrliyi ilə Parlament Şəbəkəsinin yaradılması, onun mühüm beynəlxalq əməkdaşlıq platforması kimi institusional əsaslarının gücləndirilməsi istiqamətində vacib işlər görülüb. Eyni zamanda, Parlament Şəbəkəsinin digər beynəlxalq parlament təşkilatları ilə əməkdaşlığının genişləndirilməsi ilə bağlı da addımlar atılır. Görüşdə qarşılıqlı maraq doğuran digər məsələlər haqqında da fikir mübadiləsi aparılıb.

Moldova portalı: “Ermənistan minaları səbəbindən Azərbaycanda hələ də insanlar ölür”

Moldovanın “Noi.md” xəbər portalında Azərbaycanda mina təhlükəsinə dair geniş məqalə dərc edilib. “Mina təhlükəsi: Azərbaycanda hələ də insanlar ölür!” sərlövhəli məqalədə ölkəmizin işğaldan azad edilən ərazilərində hələ də mövcud olan mina təhlükəsinə toxunulub.

Jurnalist məqalədə qeyd edib ki, Moldovaya tanış olan minalanmış ərazilər problemi Azərbaycan üçün milli fəlakətə çevrilib, müharibə silahları indi dinc regiona ölüm və dağıntılar gətirməkdə davam edir.

“Xüsusi dövlət qurumu həftəlik məlumat verir ki, yüzlərlə mina təmizlənib, lakin təhlükə sonuşmayıb. Təkcə ilkin hesablamalara görə, işğal olunmuş ərazilərə 1,5 milyondan çox mina basdırılıb. Azərbaycan vətəndaşları hər həftə partlayıcı qurğuların aşkarlanması və minalardan təmizləmə prosesi ilə bağlı xəbərlərlə tanış olurlar. Məsələn, fevralın 10-dan 16-dək olan müddətdə Azərbaycan istehlakçıları 935,6 hektar ərazini təmizləyiblər, orada piyadaəleyhinə 122, tank əleyhinə 51 mina və 306 partlamamış hərbi sursat aşkar edilərək zərərsizləşdirilib”, - deyə müəllif qeyd edir.

Məqalədə o da bildirilir ki, Azərbaycana qarşı hərbi təcavüz başlayandan indiyədək 3500-ə yaxın insan minaların qurbanı olub, ölənlərin sayı 600-ü ötüb. Qurbanlar ağır xəsarətlər alıb, ömürlük əlil qalıb. Təəssüf ki, onların arasında yüzlərlə uşaq da var. Rəsmi Bakı mina təhlükəsi məsələsini bir neçə dəfə beynəlxalq ictimaiyyətin diqqətinə çatdırıb. 2022-ci ildə Kəlbəcər və Laçın rayonlarında piyadaəleyhinə 2700-dən çox

mına aşkar edilib. Onların üzərindəki işarələr minaların 2021-ci ildə Ermənistanda istehsal olunduğunu göstərirdi. Yəni, onların quraşdırılması 2020-ci ilin 44 günlük müharibəsindən sonra, Ermənistanın özünə götürdüyü bütün öhdəliklərin artıq qüvvədə olduğu vaxt baş verib. Azərbaycan Xarici İşlər Nazirliyi irqi ayrı-seçkiliyin bütün formalarının ləğv edilməsi haqqında Beynəlxalq Konvensiyanın (Azərbaycan Ermənistana qarşı) Haaqa Beynəlxalq Məhkəməsində təbii ilə bağlı məhkəmə işi üzrə əlavə müvəqqəti tədbirlərin müəyyən edilməsi ilə bağlı Azərbaycanın iddiası çərçivəsində açıq dinləmələrin nəticələri ilə bağlı məlumat yayıb.

Məlumatda vurğulanır ki, Ermənistanın hərəkətləri irqi ayrı-seçkiliyin bütün formalarının ləğvi haqqında Beynəlxalq Konvensiyanın və onun digər beynəlxalq qanunlardan irəli gələn öhdəliklərinin kobud şəkildə pozulmasıdır.

İşğaldan azad olunan Ağdamımızda abadlıq-quruculuq işləri həyata keçirilir. Ermənilər nə qədər vandallıq əməlləri törətmiş olsa da, xalqımıza məxsus dini-mədəniyyət abidələri, yaşayış evləri, infrastrukturunu yenidən qurulur. Bu gün nəinki, Ağdamda, eləcə də işğaldan azad olunan digər ərazilərdə böyük abadlıq-quruculuq işləri vüsət alıb. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev çıxışlarının birində vurğuladığı kimi, "Bu gün misli görünməmiş bərpa işləri aparılır.

Nəyin hesabına? Məhz hazırlıq hesabına. Ona görə biz güclü dövlət yaratmışıq, Mən son illərdə dəfələrlə demişdim və bax, həyat mənim sözümlü təsdiqlədi ki, bugünkü Azərbaycan bütün tarix boyunca ən qüdrətli Azərbaycandır və çoxəsrlik tarixində heç vaxt Azərbaycan indiki qədər güclü olmamışdır". Görülən işlər hazırlanmış layihələr, şəhərlərin baş planı əsasında sistemli olaraq reallaşır. Hər qarışında tariximizin izi olan bu ərazilərdə böyük bir xalqın izi, imzası vardır. 30 ilə yaxın işğal altında olan ərazilərimizdə sürətlə aparılan abadlıq və quruculuq işləri burada yeni müasir məkanlarımız olacağından xəbər verir. Əlbəttə ki, bu ərazilərdən erməni vandallarının izlərini silib atsaq da tariximizdə, yaddaşımda onların törətdikləri çirkin əməlləri heç zaman silinməyəcək.

Ağdam rayonunun işğaldan azad olunması 2020-ci ilin noyabrın 10-da imzalanmış üçtərəfli Bəyanatın nəticəsində baş tutdu. Noyabrın 10-da Prezident İlham Əliyev xalqa müraciətində qeyd etdiyi kimi, bu bəyanatın imzalanmasının səbəbi noyabrın 9-da Dövlət Bayrağı Günündə bizim növbəti şanlı hərbi qələbəmiz olub: "Çünki noyabrın 9-da 72 yaşayış məntəqəsini Azərbaycan Ordusu işğalçılardan azad edib. Şuşanın azad edilməsi, noyabrın 9-da 72 yaşayış məntəqəsinin azad edilməsi və sentyabrın 27-dən bu günə qədər 300-ə yaxın yaşayış məntəqəsinin azad edilməsi ilə Ermənistan ordusunun belini qırmışıq. Paşinyan məcbur olub bu bəyanata öz imzasını atır. Amma çox miskin, çox acınacaqlı durumda. Mən isə böyük fəxarət və sevinc hissi ilə bu bəyanata öz imzama atmışam. Çünki bu bəyanat uzun illər davam edən işğala son qoyur. Bu bəyanat imkan verir ki, hələ də işğal altında olan digər rayonlarımızı - Ağdam, Laçın, Kəlbəcər rayonlarını qan tökülmədən qaytararaq. Qısa bir müddət qoyulur, bu ayın sonuna qədər bu rayonlar bizə qaytarılır". Bəli, beləliklə, 27 ildən sonra günəş şüaları ilə nurlanmış ağ ev Ağdam Azərbaycana qaytarıldı. BMT Təhlükəsizlik Şurasının 4 qətnaməsinə məhəl qoymayan Ermənistan öz işğalçı siyasətini davam etdirir və Ali Baş Komandan, Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin siyasi iradəsi ilə torpaqlarımız işğaldan azad edildi. 27 il Ağdam şəhəri də daxil olmaqla ərazisinin böyük bir hissəsi erməni işğalı altında olan ərazimiz, əzəli torpaqlarımız sahiblərinə qaytarıldı

ƏN MÜASİR STANDARTLARA CAVAB VERƏN HOTEL

Bu gün ermənilərin viran qoyduqları ərazidə irimiqyaslı layihələr icra olunur. Ağdam şəhərinin təsdiq edilmiş Baş planına uyğun olaraq, əhalinin səmərəli və yüksək həyat səviyyəsini təmin etmək məqsədilə müasir tələblərə cavab verəcək yaşayış məhəllələrinin salınması ilə yanaşı, burada işğaldan azad edilmiş ərazilərdə "yaşıl enerji" zonasının yaradılması hədəfinə uyğun olaraq, məhəllədəki binaların enerji təchizatında alternativ enerji mənbələrindən istifadə üzrə konseptual həllər işlənmişdir.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyevanın fevralın 18-də Ağdam şəhərinə növbəti səfəri tarixi hadisələrlə yadda qaldı. Belə ki, səfər çərçivəsində "Hilton Garden Inn" hotelində aparılan tikinti işləri ilə tanış olublar. "Hilton Garden Inn" hoteli Ağdam şəhər mərkəzinə yaxın ərazidə inşa olunub.

Ağdam böyük quruculuq meydanında

Umumi sahəsi 2,16 hektar olan hotel 2, 6 və 7 mərtəbəli 3 bloklu binadan ibarətdir. Ən müasir standartlara cavab verən hotel binasında 127 otaq var, qonaqların zövqünü oxşayan interyer işləri görülüb. Birinci mərtəbədə qonaqları foye və rahat gözləmə zonası qarşılayır. Hotelde müxtəlif tədbirlərin keçirilməsi üçün konfrans və iclas zallarının yaradılması nəzərdə tutulur. Müasir hotelde qonaqların sağlamlığını və istirahətini təmin etmək məqsədilə hovuz, fitnes və SPA mərkəzləri də yaradılır. "Hilton Garden Inn" hotelində 100-dən çox işçinin fəaliyyət göstərməsi nəzərdə tutulub. Ağdam rayonunda ən müasir standartlara cavab verən hotellərin inşası sürətlə dirçəldilən tarixi ərazilərimizin inkişafına mühüm töhfə verəcək. Bu, həm də işğaldan azad edilən ərazilərimizdə, o cümlədən Ağdam rayonunda sosial layihələ-

rin davamlı şəkildə həyata keçirilməsinin növbəti nümunəsidir.

YAŞIL ENERJİ MƏNBƏLƏRİNİN TƏTBİQINƏ DAİR MODEL

Yenidən qurulan Ağdamda Regional Rəqəmsal İdarəetmə Mərkəzi və Təlim-Tədris Kompleksinin açılışı olub. Prezident İlham Əliyevin tapşırıqlarına uyğun olaraq, Azərbaycanın işğaldan azad edilən ərazilərində elektrik şəbəkələrinin qəza vəziyyətindən çıxarılması, enerji təhlükəsizliyinin təmin olunması və yaradılacaq infrastruktur-ların elektrik enerjisi ilə təchizatı üçün "Azərişiq" ASC tərəfindən genişmiqyaslı təmir, yenidənqurma və tikinti işləri aparılır. Ağdam şəhərinin Baş Planına uyğun olaraq, şəhər ərazisində 35/0,4 kilovoltluq iki transformator məntəqəsi inşa edilib. Bu məntəqələr güc mərkəzləri olaraq, ilk mərhələdə ətrafda salınacaq yeni yaşayış sahələrini elektrik enerjisi ilə təmin edəcək. Baş Planda həmin transformator məntəqələrinin digər yaşayış sahələri üçün inşa ediləcək güc mərkəzləri ilə əlaqələndirilməsi və dəirəvi elektrik təchizatı sxeminin yaradılması

nəzərdə tutulub. Eyni zamanda, şəhərdə Baş Plana uyğun yaradılacaq müxtəlif təyinatlı infrastrukturun keyfiyyətli və dayanıqlı elektrik enerjisi ilə təmin olunması məqsədilə Ağdam Regional Rəqəmsal İdarəetmə Mərkəzinin tikintisi həyata keçirilib. Prezident İlham Əliyev tərəfindən 2023-cü il

mayın 2-də təməli qoyulan bu Regional Rəqəmsal İdarəetmə Mərkəzi yüksək səviyyədə inşa olunub.

Mərkəz şəhərin müxtəlif təyinatlı infrastrukturunun elektrik enerjisinə tələbatını ödəməklə yanaşı, təchizat sxeminə daxil olan şəbəkələrin real vaxt rejimində və rəqəmsal formatda idarə olunmasını təmin edəcək. Müasir tipli Mərkəz vasitəsilə ətraf ərazilərin də elektrik təchizatının etibarlılığına və dayanıqlılığına nəzarət təmin oluna-caq. Eyni zamanda, burada mühəndis-texniki heyətin səmərəli işini təmin edən müasir avadanlıqlarla təchiz olunmuş iş otaqları, vətəndaş qəbulu üçün lazımi şərait yaradılıb.

SAKİNLƏRİN RAHAT YAŞAYIŞI ÜÇÜN TƏMİNAT

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva fevralın 18-də Ağdam şəhərində 1268 mənzilli 2-ci yaşayış kompleksində aparılan tikinti işləri ilə tanış olublar. Ümumi sahəsi 14 hektara yaxın olan yaşayış kompleksi Ağdamın mərkəzi küçəsində, şəhərin təsdiq edilmiş Baş Planına uyğun salınıb. Burada tikilən yaşayış binalarındakı mənzillərdən 114-ü birotəqlı, 464-ü ikiotaqlı, 536-sı üçotaqlı, 154-ü isə dördotaqlıdır. Ərazisinin böyük bir hissəsi yaşıllıq zonasından ibarət olacaq kompleksdəki binaların inşasında modern memarlıq yanaşmalarından və milli naxış elementlərindən istifadə olunur. Burada idman meydançalarının, istirahət guşələrinin, velosiped dayanacaqlarının və digər zəruri infrastruktur obyektlərinin yaradılması nəzərdə tutulur.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva "Ağdam Residence" yaşayış kompleksində yaradılan şəraitlə tanış olublar. Ümumi sahəsi 1,55 hektar olan ərazidə ilkin 6 yaşayış binası inşa edilib. Kompleksdəki binalar 6 mərtəbəlidir və ümumi blokların sayı 11-dir. Dövlətimizin başçısı və birinci xanım yaşayış kompleksində hazır mənzillərə baxıblar.

Mənzillərin 45-i birotəqlı, 108-i ikiotaqlı, 48-i üçotaqlı, 8-i isə dördotaqlıdır.

Kompleksdə tikinti-quraşdırma işləri artıq yekunlaşıb. Sakinlərin rahat yaşayışı üçün kompleksin ərazisində park, istirahət guşələri, sosial-məişət obyektləri, avtodayanacaq, velosiped yolları, uşaq oyun və idman meydançaları istifadəyə veriləcək, geniş abadlıq və yaşıllaşdırma işləri görü-ləcə.

Ağdam rayonunun Xıdırlı və Kəngərli kəndlərinin də dövlət başçısı tərəfindən təməli qoyulmuşdu. Ağdam şəhərinin mərkəzindən 3 kilometr məsafədə yerləşən Xıdırlı kəndində 5990 nəfərin (1500 ailə) məskunlaşması planlaşdırılıb. Layihələndirilən ümumi ərazi 418 hektardır. Burada məskunlaşacaq əhalinin yaşayış yükünü nəzərə alaraq, məhəllələrin salınmasının birinci mərhələsi üçün 160 hektar torpaq sahəsi ayrılıb. Birinci mərhələdə kəndə 2951 nəfərin köçürülməsi üçün 719 fərdi evin tikilməsi planlaşdırılır. Kənddə əhalinin məşğulluğunun təmin edilməsi üçün də hər cür şərait yaradılacaq. Burada mədəniyyət və əyləncə mərkəzləri, dini, xidmət, kommersiya müəssisələri, iqtisadi inkişaf obyektləri, təhsil, idarəetmə və kənd təsərrüfatı sahələri üzrə ümumilikdə 2595 nəfərin işlə təmin olunması planlaşdırılır. Rayondan 6 kilometr məsafədə yerləşən Kəngərli kəndində də 2626 nəfərin (639 ailə) məskunlaşması planlaşdırılıb. Layihələndirilən ümumi ərazi 177,2 hektardır. Burada məskunlaşacaq əhalinin sayı nəzərə alınaraq, yaşayış

məhəllələrinin salınmasının birinci mərhələsi üçün 66,2 hektar torpaq sahəsinin ayrılması nəzərdə tutulur. Birinci mərhələdə 1279 nəfərin köçürülməsi üçün 290 fərdi evin inşa edilməsi planlaşdırılır. Kənddə əhalinin məşğulluğunun təmin edilməsi burada mədəniyyət və əyləncə mərkəzləri, müxtəlif təyinatlı bir sıra müəssisələr, iqtisadi inkişaf obyektləri, təhsil, idarəetmə və kənd təsərrüfatı sahələri üzrə ümumilikdə 1182 nəfərin işlə təmin olunması nəzərdə tutulur.

Bütün bunlarla yanaşı, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva fevralın 18-də Ağdam şəhər 1 nömrəli tam orta məktəbdə aparılan tikinti işləri ilə tanış olublar. Ümumi tikinti sahəsi 4300 kvadratmetrdən çox olan yeni məktəb binası üç mərtəbədən ibarətdir. Təməli 2021-ci ilin mayında qoyulan məktəb 960 şagird yerlikdir. Burada kitabxana, muzey, iki yeməkhana, fənn kabinetləri ilə yanaşı, fizika, kimya, biologiya laboratoriyaları, akt və idman zalları, həmçinin 8 STEAM otağı olacaq.

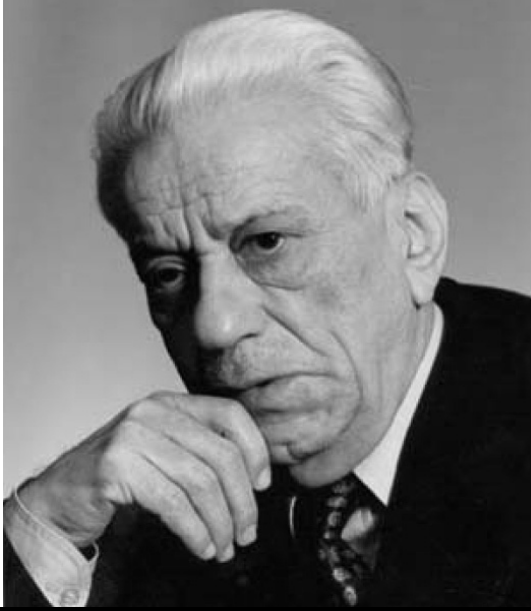
MƏKTƏBİN TİKİNTİSİNİN 2025-Cİ İLDƏ BAŞA ÇATDIRILMASI NƏZƏRDƏ TUTULUR

Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə Azərbaycan dövlətinin işğaldan azad olunmuş ərazilərdə həyata keçirdiyi bərpa və yenidənqurma prosesi çərçivəsində müasir, innovasiyalara əsaslanan təhsil ocaqlarının yaradılmasına xüsusi diqqət göstərilir. Hazırda inşası davam etdirilən Ağdam şəhər 1 nömrəli tam orta məktəb bunun daha bir nümunəsidir. Bu orta təhsil müəssisəsi Böyük Qayıdış Proqramı çərçivəsində şəhərə qayıdacaq şagirdlərin müasir standartlara uyğun təhsil almasına xidmət edəcək. Bu gün Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə işğaldan azad olunmuş ərazilərimizdə sürətli yenidənqurma və bərpa işləri həyata keçirilməkdədir. 30 ilə yaxın bir zamanda xarabazara çevrilmiş torpaqlarımızda canlanma müşahidə olunur.

Zümrüd BAYRAMOVA

Söz dünyasının böyük ustadı

Azərbaycan ədəbiyyatının görkəmli nümayəndəsi, Xalq şairi, dramaturq, ədəbiyyatşünas, pedaqoq və ictimai xadim, SSRİ və Azərbaycan Respublikasının Dövlət mükafatları laureatı, akademik Bəxtiyar Vahabzadənin anadan olmasının 100 ili tamam olur. "Bəxtiyar Vahabzadənin 100 illik yubileyinin qeyd edilməsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidenti Sərəncam imzalayıb. Sərəncama əsasən, milli ədəbi fikir xəzinəsinə qiymətli töhfələr bəxş etmiş söz ustası Bəxtiyar Vahabzadənin 100 illiyinin qeyd olunmasını təmin etmək məqsədilə Azərbaycan Respublikasının Mədəniyyət Nazirliyi Azərbaycan Respublikasının Elm və Təhsil Nazirliyi ilə birlikdə, Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin təklifləri nəzərə

Dövlət başçısının Sərəncamına əsasən, Bəxtiyar Vahabzadənin 100 illik yubileyi qeyd ediləcək

alınmaqla, Xalq şairi Bəxtiyar Vahabzadənin 100 illik yubileyinə dair tədbirlər planı hazırlayıb həyata keçirəcəkdir. Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti bu Sərəncamdan irəli gələn məsələləri həll edəcək. Sərəncamda qeyd olunduğu kimi,

Bəxtiyar Vahabzadə mübariz şəxsiyyəti və çoxşaxəli fəaliyyəti ilə XX əsrin ikinci yarısından etibarən Azərbaycan bədii-ictimai fikir tarixinə parlaq səhifələr yazmış qüdrətli simalardandır. Onun Vətənə, millətə və doğma ana dilinə sonsuz məhəbbət ifadə edən, dərin poetik-fəlsəfi düşüncələrlə zəngin irsi daim mədəni-mənəvi dəyərlərə ehtiram, milli azadlıq ideallarına bağlılıq və istiqlal məfkurəsinə sədaqət hissi aşılamişdır. Sənətkar ədəbi və elmi yaradıcılığını uzun illər pedaqoji fəaliyyəti ilə uğurla əlaqələndirərək, bir neçə nəslin milli təfəkkürünün formalaşmasında müstəsna rol oynamışdır. Bəxtiyar Vahabzadə ictimai xadim kimi xalqın taleyüklü məsələlərinə münasibətdə həmişə əsl ziyalı mövqeyi nümayiş etdirmişdir.

Azərbaycanın çağdaş poeziyasının fəlsəfi fikir tarixində özünəməxsus ideoloji bir xəttə malik müdrik şəxsiyyət, xalq şairi Bəxtiyar Vahabzadə əsrlər üçün əhəmiyyət kəsb edəcək əsərlərin müəllifi kimi yaddaşlarda iz salıb. Xalq şairi çoxşaxəli yaradıcılığı ilə Azərbaycan ədəbiyyatının inkişafına mühüm töhfələr verən, bu istiqamətdə müstəsna xidmətləri olan tanınmış sənətkarlardandır. Onu haqlı olaraq, çağdaş milli şeirimizin klassiki adlandırırlar. Azərbaycan şeirinin son yarıməsrlək tarixi təkamül prosesini Bəxtiyar Vahabzadə yaradıcılığı olmadan təsəvvür etmək mümkün deyil. Bəxtiyar Vahabzadə 1925-ci il avqustun 16-da Şəki şəhərində fəhlə ailəsində anadan olmuşdur. Kiçik yaşlarında ailəsilə birlikdə Bakıya köçən Bəxtiyar Vahabzadə burada orta məktəbi bitirdikdən sonra ADU-nun filologiya fakültəsində təhsil almışdır. O, universitetin aspiranturasında saxlanılmış, "Səməd Vurğunun lirikası" mövzusunda namizədlik dissertasiyasını müdafiə etmişdir.

AZADLIQ VƏ VƏTƏN SEVGİSİ

Sənətkar keçdiyi ömür yolunun hər mərhələsində böyük amalların, məsləklərin gerçəkləşməsində ömrünü şam kimi əritdi. "Şam əgər yanırsa, yaşamır demək" deyən şair bir ömrün keşməkeşli, əzablı yollarında yaşayarkən yanmağın kökünü həyat eşqində, vətənə bağlılıqda dərk edirdi. Qətiyyətlə deyə bilər ki, Bəxtiyar Vahabzadə qələmə güc verdiyi zamandan

ideoloji xəttini milli məfkurəsi, vətənə sevgisi, torpağa bağlılığı ilə birləşdirib bu komponentlərin əsasında dünyanın dərk edə biləcəyi əsərlərin müəllifi olur. Zamanın ona diqtə etdiyi mövzuları özündən kənarlaşdırıb, xalqın milli-mənəvi dəyərlərinin çərçivəsində vətənə xidmət göstərmiş, uzun bir yaradıcılıq yolunda ana dilinin saflığı, vətənin bütövlüyü uğrunda mübarizə aparmışdır. Onun şeirlərinin fəlsəfəsində böyük bir hikmət dayanır. Bu hikmət Nizami Gəncəvi poeziyasından, Füzuli lirikasından, Şəhriyar şeirliyinin dilindən gəlirdi. Yaxın Şərq və Azərbaycan ədəbiyyatını dərinlən bilən filosofların fikir dünyasını mənimsəyib, ədəbi cərəyanların əxz etdiyi ideologiyaları öyrənən Bəxtiyar Vahabzadə zamanla baş-baş buraxdığı ruhi dünyasının axarında milyonlarla insanların birləşməsinə nail oldu ki, bu da, onun yaradıcılıq irsinə saysız insanların məhəbbət bəsləməsindən irəli gəlirdi. İctimai fəaliyyəti, onun ədəbi fəaliyyətinə heç də təsir göstərməmiş, hər iki tərəfdən, məhz Bəxtiyar Vahabzadə olduğunu sübut edə bilmiş, dövrün hadisələri və tələbləri çərçivəsində yaradıcılığında özünə qarşı münasibət oyada bilmişdir.

Azərbaycan Ali Sovetinin və Milli Məclisinin deputatı seçilmiş Bəxtiyar Vahabzadə xalqımızın həyatının ən çətin və mürəkkəb anlarında baş verən taleyüklü hadisələrə münasibətdə əsl vətənpərvər ziyalı mövqeyini nümayiş etdirmişdir. 20 Yanvar faciəsi törədilən zaman Bəxtiyar Vahabzadə faciənin törənməsini aydınlaşdırmaq, onun siyasi qiymətini vermək üçün əqidə dostlarını bir araya toplayıb çıxış edərək, sovsəvvət məkanında, yaşadığımız dövr ərzində, sovet imperiyasına xidmət etmiş insanlara qarşı yürüdülmən amansız siyasətin məğzini açmağa, onun hökmünün dərinliklərini xalqa təqdim etməyə cəhd etmişdir. Bəxtiyar Vahabzadə dövrünün şairi olsa da, zamanı qabaqlayan şəxsiyyətlər sırasında. Əqli düşüncəsini fəlsəfi görüşlərində əks etdirən şair 20 Yanvar faciəsinin, Qarabağ şəhidlərinin ağır və mübarizəli həyat yolunu, qaçqın-köçkün həyatı yaşayan insanların nisgil və kədərini poeziyasında əks etdirmişdir. Lirik ovqatlı şairin düşüncəsindən axıb gələn görüşlərin əsasında ilahi eşq dayanır. Bu eşq bəşəri və dünyəvi bir eşqdır.

AZƏRBAYCANÇILIQ MƏFKURƏSİ

Bəxtiyar Vahabzadə tədqiqatçı-alim kimi Azərbaycan elmi qarşısında xidmətlər göstərmişdir. Şifahi ədəbi irsimizin, klassik və müasir Azərbaycan ədəbiyyatının öyrə-

Yeni Azərbaycan Partiyasının nümayəndə heyəti Türkiyəyə səfər edib

Yeni Azərbaycan Partiyası (YAP) Sədrinin müavini – Mərkəzi Aparatın rəhbəri Tahir Budaqovun başçılıq etdiyi nümayəndə heyəti qardaş Türkiyənin hakim Ədalət və İnkişaf Partiyasının (AK Parti) dəvəti ilə Ankara şəhərinə səfər edib. YAP nümayəndə heyəti fevralın 23-də AK Partinin Prezident Rəcəb Tayyib Ərdoğanın sədrliyi ilə keçiriləcək VIII Böyük

Qurultayında iştirak edəcək.

Səfər çərçivəsində bir sıra görüşlərin keçirilməsi də nəzərdə tutulub. Nümayəndə heyətinə Milli Məclisin deputatı, Azərbaycan-Türkiyə dostluq qrupunun üzvü Ramil Həsən və partiyanın Mərkəzi Aparatının informasiya texnologiyaları və ictimaiyyətlə əlaqələr şöbəsinin müdiri Nurlan Qələndərov daxildir.

nilməsi sahəsində axtarışlarının bəhrəsi olan əsərlərini elmi ictimaiyyət həmişə dərin maraqla qarşılamışdır. Azərbaycan dilinin saflığı, təmizliyi və zənginləşməsi uğrunda mübarizə Bəxtiyar Vahabzadə yaradıcılığının mühüm istiqamətlərindən birini təşkil edir. Xalqın gücü ilə yazıb-yaratmış Bəxtiyar Vahabzadə Azərbaycan dilinə qarşı soyuq münasibət gördüyü zaman qələmini bu istiqamətdə kökləyib, "Mənim ana dilim" şeirini yazaraq, bu şeirin arxasında bir şəxsiyyət kimi çıxış edib, ana dilinin qorunması, onun saflığının saxlanılması üçün bütün insanları - azərbaycanlıları anasına hörmət etdiyi tək, ana dilinə də belə məhəbbət və ehtiramla yanaşmağa səsləyirdi. Müasir Azərbaycan ədəbiyyatının ən parlaq simalarından olan Bəxtiyar Vahabzadə öz yaradıcılığı ilə bədii fikrimizin zənginləşməsində mühüm rol oynamışdır. Böyük söz ustası xalqımızın yüzillər boyu təşəkkül tapmış yüksək milli-mənəvi dəyərlərinin qorunması, adət-ənənələrimizin yaşadılması naminə altmış ildən artıq bir müddət ərzində yorulmadan yazıb-yaratmışdır. O, azərbaycançılıq məfkurəsi ilə dərinlən bağlı olan və milli özünüdərkə çağıran çoxsaylı əsərləri ilə ədəbiyyatımızın inkişafına dəyərli töhfələr vermişdir. Azərbaycan xalqının tarixinin qədim dövrlərdən bəri müxtəlif mərhələlərində baş vermiş hadisələr və, böyük şəxsiyyətlərin parlaq simaları ustad sənətkarın diqqət mərkəzində dayanırdı. Onun hələ ötən əsrin 60-cı illərinin əvvəllərində qələmə aldığı "Gülüstən" poemasının həyat və fəaliyyətinə çox böyük maneələr yaradacağını bildiyi halda, bu əsəri qələmə almışdır. Azərbaycan dövlətçiliyinə, müstəqilliyinə daim can atan, ömrü boyu müstəmləkə əleyhinə çıxış edən şair tarixi materiallara söykənil, milli qəhrəmanlıq ənənələrini yaşayan əsərlərlə mütemadi çıxış etmişdir. Babəkin ölümü, ona qarşı olan xəyanət tarixi materiallar əsasında Bəxtiyar Vahabzadəyə tam dəqiqliyi ilə məlum olduğundan, o, Səhl Sumbat kimilərin vətən eşqi ilə yaşayan insanlara qarşı olan münasibətini, birmənalı qarşılayaraq, onlara qəti şəkildə etiraz və nifrətini bildirirdi.

ƏDƏBİ FİKRİN GÖRKƏMLİ NÜMAYƏNDƏSİ

Azərbaycan ədəbiyyatının, bütövlükdə, XX əsr Azərbaycan ədəbi fikrinin görkəmli nümayəndəsi olan Bəxtiyar Vahabzadənin adı təkəzə respublikamızda deyil, onun hüdudlarından çox-xoş uzaqlarda tanınır. Şairin əsərləri - şeir kitabları, dramları və publisistik yazıları dünyanın bir çox dillərinə, o cümlədən, ingilis, fransız, alman, fars, polyak, ispan, macar, keçmiş sovetlər birliyi

xalqlarının dillərinə tərcümə edilib. Bəxtiyar Vahabzadə respublikamızın hüdudlarından uzaqlarda ölkəmizi layiqincə təmsil edərək, milli mədəniyyətimizin təbliği və ədəbi irsimizin dünyada tanınması naminə qüvvə və bacarığını əsirgəməmişdir. O, 70-dən artıq şeir kitabının, 2 monoqrafiyanın, 11 elmi-publisistik kitabın və yüzlərlə məqalənin müəllifidir. Bəxtiyar Vahabzadənin tariximizin bir çox hadisələrini canlandıran dram əsərlərinin gənc nəslin tərbiyəsində böyük rol oynamışdır. Müasir həyatdakı ziddiyyətlərin, qarşıdurmaların və mənəvi sarsıntıların təsviri ilə yanaşı, yüksək, pak və ülvə hisslərin tərənnümü Vahabzadə dramaturgiyasında böyük məharətlə təcəssümünü tapmışdır. Onun pyesləri Azərbaycan və eləcə də, xarici ölkə teatrlarının səhnələrində uğurla tamaşaya qoyulmuş və müəllifinə geniş şöhrət gətirmişdir. Azərbaycan Akademik Dövlət Dram Teatrının səhnəsində onun "Vidcan", "İkinci səh", "Yağışdan sonra", "Yollara iz düşür", "Fəryad", "Hara gedir bu dünya?", "Özümüzü kəsən qılınc", "Cəzasız günah", "Dar ağacı" pyesləri tamaşaya qoyulub. O, tarixi və müasir mövzuda 20-dən artıq irihəcmli poemaların müəllifidir. Azərbaycan poeziyasında vətəndaşlıq ruhunun qüvvətlənməsində və sənətkarlıq imkanlarının genişlənməsində Bəxtiyar Vahabzadənin müstəsna xidmətləri vardır. Dilimizin poetik imkanlarından məharətlə bəhrələnən şair fəlsəfi məzmunlu lirikanın gözəl nümunələrini yaratmağa müvəffəq olmuşdur. Mənəvi uralıq, dünya və zaman, təbiət və insan həyatının mənası haqqında düşüncələrlə zəngin poeziyası ədəbi ictimaiyyət tərəfindən daim rəğbətlə qarşılanmışdır. Şairin dərin lirizmi ilə səciyyələnən sözlərinə çoxsaylı mahnılar bəstələnmişdir.

Bəxtiyar Vahabzadənin ədəbi-elmi və ictimai fəaliyyəti yüksək qiymətləndirilmişdir. 1974-cü ildə əməkdar incəsənət xadimi adına, 1975-ci ildə respublika, 1984-cü ildə isə SSRİ Dövlət Mükafatlarına layiq görülüb. 1985-ci ildə ona Azərbaycanın xalq şairi fəxri adı verilib, 1995-ci ildə Azərbaycan xalqının milli azadlıq mübarizəsində xüsusi xidmətlərinə görə "İstiqlal" ordeni ilə təltif edilib. O, bir sıra orden və medallara, o cümlədən, Azərbaycan Respublikasının ali dövlət təltifi olan "İstiqlal" ordeninə layiq görülmüşdür.

Görkəmli şair, dramaturq və ədəbiyyatşünas, SSRİ və Azərbaycan Dövlət mükafatları laureatı, xalq şairi, əməkdar incəsənət xadimi, Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının həqiqi üzvü, filologiya elmləri doktoru, professor, Prezidentin fərdi təqaüdcüsü Bəxtiyar Vahabzadə ömrünün 84-cü ilində dünyasını dəyişib.

ZÜMRÜD BAYRAMOVA

İqtisadi Şuranın və Azərbaycan Investisiya Holdinginin Müşahidə Şurasının birgə iclası keçirilib

Fevralın 21-də İqtisadi Şuranın və Azərbaycan Investisiya Holdinginin (AİH) Müşahidə Şurasının birgə iclası keçirilib.

Nazirlər Kabinetinin mətbuat xidmətindən AZƏRTAC-a bildiriblər ki, Azərbaycanın Baş naziri Əli Əsədovun sədrliyi ilə keçirilən iclasın gündəliyində ölkəmizdə neft-qaz hasilatı sahəsində cari vəziyyət, əsas göstəricilər və perspektivlər, o cümlədən SOCAR-ın və ümumilikdə respublikanın neft-qaz sektorunun uzunmüddətli inkişaf planları, 2035-ci ilədək hasilat proqnozları, Hasilatın Pay Bölgüsü və Risk Xidməti sazişləri çərçivəsində işlənən və yeni yataqlar üzrə ehtiyat həcmi, "Azneft" İstehsalat Birliyinin fəaliyyəti, Heydər Əliyev adına Neft Emalı Zavodunun Yenidənqurma və modernizasiya layihəsinin icra vəziyyəti, neft-kimya məhsullarının istehsalı və ölkədaxili yanacaq tələbatı, SOCAR tərəfindən ölkə xaricində həyata keçirilən layihələr, SOCAR-ın maliyyə

göstəriciləri və digər cari məsələlər ətrafı müzakirə olunub.

Gündəlikdə olan məsələlər üzrə SOCAR-ın prezidenti Rövşən Nəcəfin geniş təqdimatı dinlənilib, eləcə də iqtisadiyyat naziri (SOCAR-ın Müşahidə Şurasının sədri) Mikayıl Cəbbarov və Azərbaycan Investisiya Holdinginin Baş icraçı direktoru Ruslan Əlixanov çıxış ediblər. İqtisadi Şuranın üzvləri təqdim olunan məsələlərə dair geniş müzakirələr aparıblar.

İclasın yekununda İqtisadi Şuranın və AİH-nin Müşahidə Şurasının üzvlərinin rəy və təklifləri nəzərə alınmaqla müzakirə edilən məsələlər barədə qərarlar qəbul olunaraq AİH-in İdarə Heyətinə və SOCAR-a müvafiq tapşırıqlar verilib.

“Bu qədər insanın sevgisini qazanmaq bütün nailiyyətlərin ən üstünüdür”

İqtisad elmləri doktoru, professor Ramiz İsgəndərov "SƏS" qəzetinə müraciət ünvanlayıb. Müraciətdə deyir:

"Hörmətli redaksiya, mən "Səs" qəzetinin çapa başlayandan oxucusuyam. Respublikamızın qeyri-müəyyənlik dövründə "Səs" qəzeti insanlar üçün bir ümid ünvanı idi. Bu ay "Səs"də Hüseyn Qaraşovun həmkarlar ittifaqı hərəkəti ilə bağlı 2 məqaləsini oxudum. Məqalə müəllifinə və Sizə təşəkkürümü bildirirəm. Bu gün həmkarlar ittifaqlarının fəaliyyəti haqqında diskusiyalar açmaq çox zəruridir. Çünki həmkarlar ittifaqı hay-küçülük deyil, real işi ilə nüfuz qazanan bilər. İşçinin əməkhaqqından tutulmaların ünvanı bu gün və gələcək üçün məlumdur.

Ancak həmkarlar ittifaqına üzlük haqqının məcburən tutulması qətiyyəq qəbul edilməzdir. Bu hal yalnız və yalnız həmkarlar ittifaqının nüfuzuna xələl gətirir və ciddi narazılıqlara səbəb olur. Bu sahədə ədalətin və şəffaflığın olması çox vacibdir.

Hüseyn Qaraşovu mən yaxından tanıyıram. Uzun illər həmkarlar ittifaqlarının təhsil müəssisəsində birgə çalışmışıq. O, bütün varlığı ilə özünü təhsil müəssisəsinin inkişafına həsr etdi. Akademiya yüksələn xəttlə inkişaf edərək bugünkü səviyyəsinə çatdı. Onun işdən azad edilməsi onu yaxından tanıyanlar üçün bu gün də inandırıcı görünmür.

Çox təəccüblüdür ki, AHİK-in sədri təzədir, Hüseyn müəllimi yaxından tanımır, bəs AHİK-in İcraiyyə Komitəsinin üzvləri. Axı onların gözü qarşısında Hüseyn müəllimin əməyi sayəsində akademiya çətinliklə inkişaf edib, şəffaflığı ilə nüfuz qazanıb.

Biz bir çox alimlər bu ədalətsizliklə əla-

qədər ölkə başçısına müraciət hazırlamışdıq. Lakin Hüseyn müəllim xahiş etdi ki, belə addım atılmasın...

Mən sosial şəbəkədə Hüseyn müəllimin işdən azad olması ilə əlaqədar yüzlərlə yazılanları oxuduqdan sonra görkəmli ədəbiyyatşünas, yazıçı Mir Cəlal Paşayevin dediyi: "Balalarımızın tərbiyəsi, vətənimizin gələcəyi üçün, həqiqət, ədalət naminə hər vasitəyə əl atmaq gərəkdir" fikrinin təsiri altında qərara gəldim ki, Hüseyn müəllim haqqında yazılanların bəzilərini "Səs"-in oxucuları ilə bölüşüm.

Vahid İsmayilov, tarix üzrə fəlsəfə doktoru: Rektor olmağı haqq edən nəhəng şəxsiyyət. Sizdən çox şey öyrəndik, öyrənməyə də davam edəcəyik. Sizi unutmuram, insanlığın cəmiyyətimizə sevdiren BÖYÜK İNSAN. Var olun, yüz yaşayın. Yaşayın ki, bu qədər insanın sevgisini qazanmağın yollarını bizlərə öyrədəsiniz. Tanırıma sonsuz şükürlər olsun ki, əmək fəaliyyətimin 12 ilini Sizin rəhbərliyiniz altında Azərbaycan Əmək və Sosial Münasibətlər Akademiyasında keçirdim. O illəri heç zaman unutmamam, mənə müəllim olmaq şansı verən əvəzolunmaz, bəli, məhz əvəzolunmaz fenomen.

Hörmət Cavadova, fəlsəfə üzrə fəlsəfə doktoru, dosent: Vahid müəllimin sözüne qüvvət, dəyərli alim, bütöv şəxsiyyət, hamının sevgisini qazanmış, həm də sevgiyə haqq edən Hüseyn müəllim, var olarsınız!

Müslümat Allahverdiyeva, iqtisad elmləri doktoru: Mən artıq 30 ildən çoxdur ki, ali məktəblərdə dərs deyirəm, əsas iş yerim olmasa da, bu akademiya mənim üçün doğmadı. Çünki bu akademiya Hüseyn müəllim kimi humanist, sadə, səmimi, şəffaf bir mühit yaratmış insan rəhbərlik edirdi. Hüseyn müəllim çox xoşbəxt bir adamdır, çünki hər insana nəsib olmur bu qədər insan sevgisi, öyrənci sevgisi. Hüseyn müəllim, Allah Sizi qorusun. Sizə sağlamlıq, uzun ömür arzu edirəm. Düşünürəm ki, Sizin kimi insan cəmiyyət üçün həmişə əhəmiyyətli, tələb olunan olacaq.

Ələsgər Əliyev, iqtisad üzrə fəlsəfə doktoru, dosent: Hörmətli rektor, Siz bizim üçün təkçə gözəl rektor deyil, həm də əziz, qardaş olmusunuz. Sizin həmişə akademiya da yeriniz görünəcək.

Lalə Cəbbarlı, müəllim, doktorant: Hüseyn müəllim həyatda gördüyüm ən təmiz, ən səmimi, ən sadə, ən mərhəmətli insan, nəfsinə yenilməyən, daim şərefiylə, təmiz adıyla yaşayan, müəlliminə, tələbəsinə dayaq olan, vətəni, millətini sevmə, adi işçi ilə vəzifəli şəxs arasında fərq qoymayan

ali bir dəyərdir. Hüseyn müəllim bizim üçün böyük bir insanlıq məktəbidir. Hamımız xoşbəxt insanlarıq ki, Hüseyn müəllim kimi bir şəxsiyyət bizə rəhbərlik edib.

Vəkil Həsənov, tarix elmləri doktoru, professor: Lalə xanım, çox sağ olun. Ürəyimizdə, qəlbimizdə olan hörmət və ehtiramın az bir qismini də olsa sözlə ifadə etmişiniz. Bilirəm ki, Hüseyn müəllim şəxsiyyətinə mənsub olan dəyərləri ifadə etmək üçün söz tapmaq çox çətindir. Hüseyn müəllimin rəhbərlik etdiyi ali təhsil ocağında yaratdığı mühit ən nümunəvi olub. Hüseyn müəllim mənim fikrimə, düşüncəmə BÖYÜK İNSAN kimi həkk olunub. Dəyərli ziyalıma, çox hörmətli professorumuza cənaətlə, uzun ömür arzulayıram. Harada olursalın Hüseyn müəllim dövlətçiliyimizə sadıq, millətini ürəkdən sevmə, vətənpərvər, saf, halallığı rəhbər tutan insan kimi fəaliyyət göstərib.

Səbinə Mahmudova, müəllim, doktorant: Bu gün Akademiyaizin rektoru Hüseyn Qaraşovun bir daha nə qədər sevilədiyinin və hər kəs tərəfindən rəğbət qazandığının şahidi olduq. 2015-2019-cu il bakalavr, 2019-2021-ci il magistratura və ondan sonrakı müəllimlik həyatımda mənə, eyni zamanda gənc pedaqoqlara yanaşma üsuluna görə onun nə qədər əməksevər bir insan olduğunun və biz gənclərin fikirlərini hər dəfə çıxışında önəmşəyərək diqqət və qayğı göstərdiyinin şahidi oldum, nəinki mən, əminəm ki hamı! Hər zaman qəlbimizdəsiniz.

Əli Əhmədli, məzun: Azərbaycan Əmək və Sosial Münasibətlər Akademiyası hörmətli rektor Hüseyn Qaraşovun rəhbərliyi altında təhsilimizə, sözün həqiqi mənasında, müsbət töhfə verir. Tam əminliklə deyə bilərəm ki, yeganə təhsil ocaqlarından biri, bəlkə də birincisidir ki, rüşvətə, korrupsiyaya yox deyərək xalqa, onun gənc övladlarına layiqli təhsil verir.

Sadiq İmanov: Hər birimizi öz ayrılığı ilə qəhərə boğan dəyərli şəxsiyyət. Sizin əməyiniz və əziyyətiniz danılmazdır.

Mirnahid Ağayev: Qurulduğu ilk gündən Azərbaycanda ilk və tək ali təhsil müəssisəsi oldu ki, orada rüşvətdən, haqsızlıqdan, keyfiyyətsiz təhsildən söz belə gedə bilməz. Çünki Hüseyn müəllim olan yerdə bu kimi hadisələr yolverilməz idi.

Telman İmanov: Çox dəyərli rektorumuz Hüseyn müəllim. Çox şadam ki, gözəl unudulmaz tələbəlik illərimiz Sizin vaxta düşüb. Hər zaman bizim təhsilə, ictimai sektora dəstək verdiniz. Sizdən çox şey

öyrəndik, hər bir tələbənin sevgisini qazandıq. Saatlarla, günlərlə danışsaq yetməz...

Şamil Qəhrəmanov: Hüseyn müəllim vəzifəsini şərəflə, ləyaqətlə yerinə yetirən və eyni zamanda gözəl insandır...

Xəyalə: Hər rektor işindən ayrılan zaman, kiçik vəzifəli işçisindən tutmuş tələbəsinə, məzununa kimi göz yaş tökmür. Bu, Sizin illərlə qazandığınız hörmətin göstəricisidir Hüseyn müəllim.

137 sayılı qrup adından çox üzüldük. İnanın heç kimin həvəsi qalmamışdı nə dərsə cavab versin, nə nəse ələsin, öz arxamızı itirmiş kimi olmuşuq. Bütün uşaqlar onun elədiyi yaxşılıqlardan danışdı, hər kəsi dinləməyindən, tələbəsinin arxasında durmağından, yeri gəlib maddiyyatı zəif olan, gücü çatmayan insanlara belə o kömək əlini uzadıb, təmənnaş kiməsə yaxşılıq etmək hər insanın işi deyil. Amma onun insanlığı hər zaman qəlbimizin ən uca yerində qalacaq. Məncə harada olursalın bu qədər insanın sevgisini qazanmaq bütün nailiyyətlərin ən üstünüdür. İnsanın ömrü boyu tanıdığı az insan vardır ki, heç qanbağı və ya hansısa tanışlığı olmasa belə ona əziz, doğma gələr. Akademiyada bu gün hər kəs pərişan durumda idi. Bəlkə də o, bu gün akademiyaadan gedəcək, amma onu sevmə və heç vaxt unutmayacaq olan insanlar qazandı.

236 sayılı qrup olaraq bu gün öz doğma akademiyaımızda özümüzü qərrib hiss etdik. Sadəcə, 4 il deyilmi akademik həyatı. O 4 ildə nə qədər sevinc, nə qədər kədər varmış. Bu gün yaşadığımız kədər bir ömrə bədalə oldu. Hüseyn müəllimin insanlığı, mehribanlığı, vicdanı bizlərə ən böyük dərs oldu. Bir insan necə sadə ola bilirmiş, biz Hüseyn müəllimdən öyrəndik. Dəyərli rektorumuz Hüseyn müəllimin gedişi onu sevmə tələbələrində çox pis təsir edir. Sözlər yazdıqca bəlkə də bitir. Amma Hüseyn müəllimə qarşı olan hörmətimiz, sevgimiz heç vaxt bitməz. 340 sayılı qrupun tələbələri üçün bu gün həyatının ən pis xəbərini eşidən, ən yaxınlarının, ən doğmalarının getməsi kimi pis oldular...

Bəli, əziz oxucular. Prezidentimiz cənab İlham Əliyev var gücü ilə çalışır ki, bütün sahələrdə ədalət prinsipi pozulmasın. Təəssüf ki, belə hallar baş verir. Vətəndaş olaraq bu cür hallara heç vaxt biganə qalmamalıyıq!"

Hörmətlə: Ramiz İsgəndərov, iqtisad elmləri doktoru, professor

Milan Lazovic: “Rusiya-ABŞ münasibətlərinin yaxşılaşması Cənubi Qafqazda da gərginliyi azaldacaq”

Rusiya Beynəlxalq Əlaqələr Şurasının proqram meneceri Milan Lazovic “Moskva-Baku” portalına müsahibəsində Rusiya ilə ABŞ arasında münasibətlərin potensial yaxşılaşmasının Cənubi Qafqaz regionuna necə təsir edə biləcəyini proqnozlaşdırıb. Müsahibəni oxucularımıza təqdim edirik.

- Milan Svetislavoviç, Səudiyyə Ərəbistanında Rusiya və Amerika tərəfləri arasında münasibətlərin bərpası məsələsi üzrə danışıqların 1-ci raundu keçirilib. Sizcə, Rusiya ilə ABŞ arasında münasibətlər bu və ya digər dərəcədə yaxşılaşarsa, Ukraynadakı böhran həll olunarsa, bu, Cənubi Qafqazdakı vəziyyətə

necə təsir edə bilər? Biz Münhen Təhlükəsizlik Konfransında baş verənləri gördük. ABŞ-ın vitse-prezidenti Vansın səs-küylü bəyanatı mahiyyətə ABŞ və Aİ arasında parçalanma və geosiyasi dəyişiklikləri elan etdi...

- İnanıram ki, hadisələr müsbət istiqamətdə inkişaf etsə, yəni Rusiya ilə ABŞ arasında, ilk növbədə, Ukrayna böhranı ilə bağlı qarşılıqlı təmas nöqtələri tapılsa, Vaşinqtonun bütün diqqəti (əgər söhbət postsovet məkanından gedirsə) ilk növbədə buna yönələcək. Cənubi Qafqazdan danışsaq, bu region Tramp üçün prioritet deyil və hazırda regionda cərəyan edən mühüm geosiyasi proseslərə rəğmən, çətin ki, bu regiona ciddi diqqət yetirsin.

ABŞ-ın mövqeyindən fərqli olaraq və buna məhəl qoymayaraq, Avropa İttifaqı, əksinə, böyük ehtimalla Cənubi Qafqaz regionuna diqqətini artıracaq. Nəzərə almaq lazımdır ki, həm Fransa kimi ayrı-ayrı ölkələr var ki, regionda daha geniş təsir imkanları əldə etməkdə maraqlıdırlar, həm də mövcud resursları, bu və ya digər dərəcədə bu sahədə Rusiyaya qarşı oynamaq imkanlarına görə diqqəti regiona yönəldən bütövlükdə Avropa İttifaqı var. Bundan əlavə, biz bilir ki, Avropa bürokratiyası Amerika Birləşmiş Ştatlarının yeni administrasiyasından fərqli olaraq yüksək dərəcədə ideolojidir. Özünün neoliberal ideologiyasının təsir orbitində artan cəlb olunma nöqtəyi-nəzərindən Avropa İttifaqı Tbilisi ilə Brüssel arasında münasibətlərin soyuduğu dövrə baxmayaraq, regionda ən çox Ermənistan və Gürcüstanda maraqlıdır. Ermənistan və Gürcüstanla yaxınlaşmanın müxtəlif üsulları, onların təsirinin təşviqi davam edəcək.

Ermənistanla bağlı vəziyyət Avropa İttifaqı üçün ən əlverişli şəkil-

də inkişaf edir. Bu günlərdə Ermənistan parlamenti ölkənin Aİ-yə qəbulu prosesinə başlamaq üçün qanun layihəsini təsdiqləyib. Ermənistan hakimiyyəti ölkənin Avropa İttifaqına qoşulmasında maraqlıdır, baxmayaraq ki, Rusiya müntəzəm olaraq İrəvana xəbərdarlıq edir ki, belə bir addım Ermənistanın Avrasiya İqtisadi İttifaqından avtomatik çıxması deməkdir, çünki bu strukturlarda eyni vaxtda üzvlük mümkün deyil. Və şübhəsiz ki, Aİ Ermənistandakı qeyri-hökumət təşkilatlarının fəaliyyətini genişləndirməyə çalışacaq, eyni zamanda ən yüksək siyasi səviyyədə intensiv əlaqələr müxtəlif dərəcədə davam etdirəcək.

Azərbaycana gəlincə, Bakı ilə Aİ və ayrı-ayrı Aİ ölkələri arasında dialoq son vaxtlar çətin kimi xarakterizə olunur. Azərbaycan Qərbin ikili standartlar siyasətindən çox narazıdır və bunu müntəzəm olaraq tənqid edir. Eyni zamanda işgüzar əlaqələr davam etdiriləcək. Bununla yanaşı, Azərbaycan rəhbərliyi dəfələrlə ümid etdiyini bildirib ki, Trampın ABŞ-da hakimiyyətə gəlişi ilə Bakı ilə Vaşinqton arasında Baydenin dövründə Azərbaycan prezidenti İlham Əliyevin qiymətləndirməsinə görə, ən aşağı nöqtəyə çatan münasibətlər yaxşılaşacaq.

Vaşinqtonla Bakı arasında münasibətlərin Bayden dövründə ən aşağı həddə çatması Amerika demokratlarının eyni ideoloji oriyentasiyası ilə bağlıdır. Bayden administrasiyasında bu, çox sərt şəkildə ifadə edildi və xüsusən də Azərbaycanla dialoqa xələl gətirdi. Görünür, Azərbaycan hakimiyyəti üçün Tramp administrasiyası ilə işləmək xeyli asandır, çünki siyasətə oxşar yanaşmalar var. Tramp konstruktivliyə və iqtisadi mənfəətə diqqət yetirir. Onu ideologiya məsələləri maraqlandırmır. Eyni sözləri Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev haqqında da demək olar. Hər iki lider ilk növbədə öz ölkələrinin maraqlarını həyata keçirməyə yönəlmiş güclü dövlət xadimləridir. Onlar öz xarici siyasətini buna əsasən qururlar. Buna görə də ortaq dil tapmaq onlar üçün çox asan olacaq. Bütövlükdə, Münhen Təhlükəsizlik Konfransında ABŞ-ın vitse-prezidenti Vansın səs-küylü bəyanatı Birləşmiş Ştatlar və Aİ arasında münasibətlərə yenidən baxıldığını elan edir və onlar arasında ciddi uçurumun və böhranın olduğunu qeyd edir. Vənsin çıxışını inqilabi adlandırmaq olar. Uzun müddətdir ki, biz Qərb düşərgəsində belə əhəmiyyətli parçalanma müşahidə edirik. Və bu parçalanma göz qabağındadır. Vəns birbaşa

Avropadakı böhranı bəyan etdi və Aİ-nin ümid etdiyi birlik əvəzinə, Avropa İttifaqına xoşagəlməz realiti və yeni geosiyasi uyğunlaşmanın çox da xoş olmayan gələcəyini ortaya qoydu. Avropalılar ideologiya, illüziyalar və öz dünya quruluşu ilə yaşamağa davam edərkən, Trampın rəhbərliyi altında Vaşinqton hər şeyə real baxmağa və ilk növbədə real siyasətə arxalanmağa başlayıb.

-ABŞ ilə münasibətlər yaxşılaşarsa, Rusiyanın Cənubi Qafqazda siyasətdə əlavə imkanları olacaqmı?

- Ola bilsin ki, ABŞ-ın Cənubi Qafqaza marağının olmaması və Vaşinqtonun regiondakı destruktiv siyasəti nöqtəyi-nəzərindən. Bu mənada, regionun işlərinə kənardan müdaxilənin olmaması baxımından, burada təbii ki, gərginlik azalacaq. Lakin dediyim kimi, Aİ böyük ehtimalla regionda siyasətini davam etdirəcək.

Bununla belə, Rusiya həmişə Cənubi Qafqazda davamlı və sabit sülhün əldə edilməsi zərurəti mövqeyindən çıxış edir, regionun bütün dövlətləri ilə qarşılıqlı hörmətə əsaslanan konstruktiv münasibətlərin davam etdirilməsində maraqlıdır, bütün sahələrdə regional əməkdaşlığın və bütün regional məsələlərin müstəsna olaraq regional oyunçular tərəfindən həllinin tərəfdarıdır. Biz Zaqafqaziyanın bütün dövlətləri ilə dialoqa açıq: biz Azərbaycanla bağlı yaranmış bütün problemləri açıq və şəffaf şəkildə həll etməyə hazırıq, Ermənistan və Gürcüstanla dialoqa hazırıq. Və biz xüsusilə İrəvanın Avropa İttifaqı ilə münasibətlərini necə quracağına, Ermənistanın Aİ ilə yaxınlaşması prosesinin necə gedəcəyinə, nə qədər sürətli və dərin olacağına baxacağıq. Bu, bizim üçün və bütün regionun gələcəyi üçün böyük əhəmiyyət kəsb edir.

Bütün bunların fonunda hesab edirəm ki, Ermənistanın eyni vaxtda iki kürsüdə- Rusiya ilə Aİ arasında oturmaq davam edəcək, çünki belə taktika Ermənistan Respublikasının maraqlarına uyğundur. Axı onun Aİ-yə üzv olması Ermənistana böyük iqtisadi fayda gətirir, eyni zamanda Avropa İttifaqı ilə əlaqələrin dərinləşməsi də çox faydalıdır, çünki bu, digər məsələlərlə yanaşı, Ermənistan rəhbərliyinə siyasi dəstək, təhlükəsizlik və silah təchizatı sahəsində və digər sahələrdə əməkdaşlığı nəzərdə tutur. Ona görə də İrəvan hələlik çoxvektorlu siyasətindən faydalanmağa davam edəcək.

Tərcümə - Elçin Bayramlı

Lala Mehran

Cavid müəllimi məktəbə qaytarın!

Oğlanların müəllim olmaq istəyi son illər gündə bir dona girən təhsilin başımıza hördüyü corabın qaçmış ilməyidir. Bu gənclərin sayəsində məktəbdə kişi müəllimlərin sayının artmasına ümid edirik, amma imkan versələr. Kişi müəllimi məktəbə qazandırmaq üçün yollar axtaracağına, onları məktəbdən uzaqlaşdırmağın yollarını arayır bəzi qüvvələr.

Azərbaycanda müəllimlərin ümumi sayının yalnız 15 faizi kişi müəllimlərdir, təsəvvür edirsiniz? 15 faizin də 70 faizi idman və hərbi təlim müəllimləridir. Bu o deməkdir ki, fənn müəllimləri arasında kişi müəllim barmaqla sayılacaq qədər azdır. Bu boyda ölkədə 150 mindən çox müəllimin 21 mini kişi müəllimləridir. Hələ 10-15 il əvvələdək məktəblərdə pedaqoji heyətin yarısı kişi müəllimlərdən ibarət idi. Amma indi hətta idman və hərbi hazırlıq dərslərinin də qadın müəllimlər tərəfindən tədris edildiyini görürük.

Bir neçə gün öncə Cavid müəllimin başına gətirilənləri izlədim ürək ağrısı ilə, onu şərləyənə, şagirdini döydüyü barədə iddialar gündəmə gələnə kimi tanıyırdım. İndi tanıyıram. Ədəbli, ziyalı, mədəni müəllimdir, görüntülərini, müsahibəsini izlədim, şagirdlərinin, valideynlərin onun haqqında xoş sözlərini dinlədim. Bir babanın hikkəsinin, bir uşağın yalanının qurbanı oldu Cavid müəllim. Onlarla digər şagirdin, valideynin, müəllim yoldaşlarının dediyini diqqətə almayan təhsil şöbəsi onun müqaviləsinə xitam vermək üçün fürsət gözləyirmiş, araşdırmadan, işin əslini öyrənmədən dərhal işindən uzaqlaşdırdılar müəllimi.

Bu baş verənlər mənə İbrahim müəllimin başına gətirilənləri xatırlatdı. 60 dil bilən, Azərbaycan təhsil sisteminin qururu olmalı olduğu halda məktəbdə başına olmanın oyunlar gətirilən poliqrot İbrahim Cəfərovu nəzərdə tuturam. Onu da Cavid müəllim kimi uşağı döyməkdə ittiham etdilər, o da döymədiyini sübut edə bilmədi, məktəbdən uzaqlaşdırıldı. İbrahim müəllim ondan sonra təhsil sistemindən, peşəsindən uzaqlaşdı. Milli təhsil sistemimizin göz bəbəyi olmalı olan müəllim bir direktorun şərəfinə qurban edildi.

Məktəblərdə kişi müəllimlərin azlığını həmişə müzakirə edirik, lakin nə müvafiq nazirlik, nə də ictimaiyyət bunu ciddi problem kimi qəbul etmir. Müəllim olmaq həvəsində olan oğlanların çoxu universiteti bitirdikdən sonra öz peşəsi üzrə yox, fərqli sahədə iş tapır. Səbəbini hərsi bir cür izah edir, kimisi işə qəbul şərtlərinə qane olmur, kimisi maaş azlığı səbəbindən oxuduğu sahəyə gedə bilmir, kimisi də bax bu cür hadisələri görüb iyrenir peşəsindən.

Bütün fənləri qadın müəllimlərin tədris etməsi oğlan uşaqlarının psixologiyasına ciddi təsir edir. İndi sosial-iqtisadi problemlərə görə atalar daha çox işləyir və uşaqlarına daha az vaxt ayıra bilir. Bu səbəbdən də oğlan uşaqları məktəblərdə kişi müəllimlərlə ünsiyyətdə olmalı, o boşluğu doldurmalıdır. Xüsusilə, oğlan uşaqlarının təlim-tərbiyəsində kişi müəllimlərinin inkar edə bilməyəcəyimiz qədər böyük rol var. Onların həyata baxışı, kişi tərbiyəsi verməsi, kişilik aşılması, yeniyetməlik, keçid dövründə kişi müəllimdən məsləhətlər almaq oğlan övladlarımız üçün əvəzedilməz bir tərbiyə üsuludur.

Qadın müəllimlərin çoxluğu oğlan uşaqlarının xarakterinə təsir-siz ötürür. Kiçik bir analiz etsək görürük ki yeniyetmə oğlanların əksəriyyətində qadına xas davranış və danışıq formalaşır. Çünki uşaqların xarakteri əsasən məktəblərdə formalaşır. Ona görə də pedaqoji sahədə kişi müəllimlərinin sayının artırılması vacibdir.

Əsla qadın müəllimlərinin əməyini, zəhmətini danmıram, övladlarımızın ikinci anası onun qadın müəllimləridir, buna baxmayaraq qadınlarla yanaşı kişi müəllimlərin də təlim-tərbiyəsinə, tədrisinə olduqca böyük ehtiyac var. Oğlanların nizam-intizamı, ümumiyyətlə, bir fərd kimi, kişi olaraq yetişdirilməsində kişi müəllimlərin rolu əvəzedilməzdir. Hazırkı dövrdə də bu balansın bərabərlişməsi, qorunması vacibdir.

Niyə hazırkı dövr deyirəm? Çünki indi hər vaxtla kişilik xarakterini məhv etməyə çalışırlar. Ədalət, nazlı, qadın jestləri edən oğlan uşaqlarını hamımız görürük, həm real həyatda, həm də sosial şəbəkələrdə. Hər gün daha bir cinsi naməlum peyda olur, qız kimi davranan oğlanların sayı hər gün artır. Kişilik müasir dünya üçün təhlükəli sayılır zənnimcə, ona görə o xarakterini məhv etmək uğrunda bu qədər böyük oyunlar gedir, ikincillilərin, transgenderlərin, cinsi naməlumların meydana böyüdü. Kişi müəllimlərin üzərində böyük maxinasıyalar qurulur, məktəblərdə görmək istəmirik onları. Çünki onlar intriqaya alət olurlar, küyə getmirlər. Onsuz da sayı barmaqla sayılacaq qədərdir kişi müəllimlər, onları da küsdürün, uzaqlaşdırın, döndərin məktəbləri arvad hamamına. Amma sonra oğlan uşaqlarının qadın xarakterində böyüməsindən, tik-tokda makiyaj videoları çəkmələrindən, cinsini dəyişdirmək istəmələrindən narahat olduğunuzu deməyin. Ehh, onsuz da narahat olurlar, onlar da bir ovuc insandır. Mən, sən, o və bir neçə insan...

Universitetin tədqiqat fəaliyyəti, elmi konfranslar, seminarlar və tədqiqat layihələri vasitəsilə tələbələrini elmi düşüncə və analitik qabiliyyətlərini inkişaf etdirməkdə böyük rol oynayır. Bu, tələbələrə öz sahələrində ən son yenilikləri izləmək və gələcəkdə elmi araşdırmalar aparmaq imkanı verir. Universitetin elmi mərkəzləri və laboratoriyaları, tələbələrə innovativ ideyalar və tədqiqatlar üzərində işləmək fərsəti yaradır. Universitet illərim mənim akademik inkişafım və gələcək karyeram üçün mühüm bir mərhələ oldu. Burada qazandığım biliklər və təcrübələr, mənim həm şəxsi, həm də peşəkar həyatımda dərin izlər buraxdı. Universitetin tədris və elmi mühiti, mənə çox faydalı oldu və gələcəkdə qarşılaşacağım çətinliklərə hazırlıqlı olmaq üçün lazımı əsasları təmin etdi”.

Tələbə Nuray Paşsanlı: “4 illik universitet həyatımda bir çox xatirələr qazandım. Həmçinin bir çox müvəffəqiyyətlərə imza

raq bilik və bacarıqlar əldə etmişəm. Universitetin mənə öyrətdiyi şeylər saymaqla bitməz dərəcədə çoxdur. Əsas odur ki, ixtisasımı çox sevirdim və bu ixtisasa qəbul olmaq üçün çox çalışmışam”.

Tələbə Aydan Hümətova: “Qəbul olduğum ilk gündən bəri bu sahənin mənə nə qədər uyğun olduğunu hiss edirdim. Amma zaman keçdikcə, yalnız nəzəri biliklər deyil, həm də praktik bacarıqlar qazandım və bunun həyatımda böyük dəyişikliklər yaratdığını anladım. Sənədlərlə işləmək, onların qorunması və düzgün idarə olunması haqqında öyrənmək məni həyəcanlandırırdı. Dərslər zamanı müəllimlərimiz bizə təkcə kitab bilikləri vermir, həm də real həyatda lazım olacaq məsləhətlər verirdilər. Xüsusilə arxiv sənədlərinin tarix və cəmiyyət üçün əhəmiyyəti haqqında öyrəndikcə, işimə daha da böyük maraq duyurdum. Təkcə dərslərlə yox, eyni zamanda tələbə yoldaşlarımla maraqlı anlar yaşamaqla da çox şey qazandım. Qrup yoldaşlarımla birlikdə layihələr hazırlayıb, müxtəlif tədbirlərdə iştirak edirdik. Artıq biliklərimizi praktikaya tətbiq etməyə başladım. Təcrübə müddətində anladım ki, sənədlərlə işləmək təkcə kağız üzərində iş görmək deyil, eyni zamanda böyük bir məsuliyyət və dəqiqlik tələb edən sahədir. Artıq bilirdim ki, bu sahədə inkişaf etmək və yaxşı mütəxəssis olmaq istəyirəm. Gələcəkdə arxivçilik və kargüzərlik sahəsində daha da irəliləmək istəyirəm. Tələbəlik illərində qazandığım biliklər və dostluqlar isə həyatıboyu mənimlə qalacaq”.

atdım. Bununla yanaşı yaxşıki tanışmışam dediyim, çətin anlarımda yanımda olan dostlarım oldu. Bu illərdə müxtəlif sosial proqramlara qatıldım. Təlimlərdə, media ilə bağlı bir çox layihələrdə iştirak etdim. İxtisasımla bağlı daha çox bilgilərə sahib oldum. Bununla yanaşı işinin peşəkarı olan müəllimlərdən kömək aldım. Tələbəlik illərinin bitməyini təəssüf ki istəmirəm. Hər şeyə rəğmən ən gözəl xatirələrim belə tələbə illərində oldu. Həmçinin məzun günümüzü səbirsizliklə gözləyirəm”.

Tələbə Nahid Arifoğlu: “Universitetin insan həyatında rolu çox böyük və əvəzolunmazdır. Ümumiyyətlə tələbə həyatı insan, şagird dövrünü bitirmiş vətəndaş üçün çox maraqlıdır. Bu dövrdən səmərəli şəkildə istifadə etməyə çalışmalıyıq. 4 il həqiqətəndə çox tez bitir və hər şey bir göz qırpmında olur. Qəbul olan zaman bu illərin çox gec olacağını düşünürsən, lakin elə deyil. Universitet illərində qazanılan təcrübələr, yeni insanlar, əməkdaşlıqlar, dostluqlar qurmaq çox gözəl duyğudur. Universitet mənim insanları tanımağımda, uğurlar qazanmağımda böyük bir səbəbkərlərdir. Əsasda ixtisasımla bağlı uğurlar qazanmağımda, bir çox nailiyyətlər əldə etməyimdə səbəkar rolunda çıxış edib. Universitet dövründə mən könüllülük fəaliyyətinə başlamışam, bu insanın daxilindən gələn səmimi bir duyğudur və qarşılığında heç bir şey gözləmədən hərəkət edərsən. Bu zaman Azərbaycanın dövlətçilik ənənələri, vətəndaşları üçün könüllü şəkildə fəaliyyət göstərirsen. Bununla yanaşı həmin illərdə ixtisasımla bağlı müəyyən təcrübə proqramlarına, tədbirlərə, layihələrə qatıla-

Tələbə Əli Hüseynov: “Sosial sahəyə olan marağım məni daim öz üzərimdə işləməyə və inkişaf etməyə təşviq edib. Tələbəlik illərim mənim üçün həm akademik, həm də sosial baxımdan inkişaf dövrü olub. Fərqli tədbirlərdə və layihələrdə iştirak edərək bacarıqlarımı artırıbmışam. Eyni zamanda, sosial iş sahəsində nəzəri biliklər qazanaraq onları real vəziyyətlərdə tətbiq etmək fərsəti əldə etmişəm. Özümü inkişaf etdirmək mənim üçün vacibdir. Bunun üçün bir çox dövlət qurumlarında təcrübəçi kimi fəaliyyət göstərmişəm. Orada qazandığım bilik və bacarıqlar məni daha peşəkar edib. Həm akademik, həm də praktik sahədə öyrəndiklərim gələcək fəaliyyətim üçün çox əhəmiyyətlidir. Gələcəkdə sosial sahədə daha dərin bilik və bacarıqlara sahib olmağı hədəfləyirəm. Bunun üçün həm magistratura təhsili almağı, həm də iş sahəmdə daha fəal rol oynamağı planlaşdırıram. İnsanlara kömək etmək və cəmiyyətə fayda vermək əsas məqsədlərimdəndir, daim öyrənmək və inkişaf etmək vacibdir. Praktiki məkanlarda təcrübə toplamaq lazımdır. Cəmiyyətdə sosial problemləri yaxından izləmək, onlara yanaşma yollarını anlamaq və bu sahədə tərəqqiyə nail olmaq üçün əlində olan imkanlardan maksimum istifadə etmək lazımdır”.

Keyrənsə Piriyeva

“Əməkdaşlıqlar, dostluqlar qurmaq çox gözəl duyğudur”

Hər il olduğu kimi bu il də tələbələr artıq semestr dərslərini bitirib təcrübə mərhələsinə başlayırlar. Hər tələbənin təhsil həyatı ilə bağlı müxtəlif xatirələri var. Kimisi bu illərin bitməyini heç istəmir, kimisi isə artıq iş, yaxud digər fəaliyyətlərlə dolu həyata addımlamaq istəyir. SİA mövzu ilə bağlı tələbələr arasında sorğu keçirib.

Tələbə Kənan Dadaşov: “Universitetə daxil olarkən olan düşüncə tərzim indiki düşüncə tərzimdən çox fərqlənir. Universitet insanı təkcə elmi, mədəni cəhətdən dəyişdirmir, həm də dünyaya baxış pəncərəsini dəyişdirir. Bu proses ayrı-ayrı yollardan inkişaf edir. Buraya ümumi sosiallaşmaq, əlaqəli münasibətlər və intellektual fikir mübadilələri daxildir. Universitet həyatında bu kimi tələbələrin həyatında təsiredici məqamlardır vardır. Universitetdə ən vacib məsələlərdən biri də tələbə-müəllim münasibətləridir. Burada müəllimlər öz fikirlərini tələbələrə çatdırmaq üçün geniş metodlardan istifadə edirlər. Bu metodlar müasir təhsil sisteminə inkişaf etdirici xüsusiyyətə sahibdir. Müəllimlər öz fikirlərini və keçdikləri fənlərin mövzularının əsasını çatdırmaqla qalmırlar, əlavə olaraq onlara gələcək həyatlarında iş təcrübələrinə tez zamanda yiyələnmənin yollarını göstərirlər.

Dörd il ərzində burada təkcə öz peşəmlə bağlı olan məlumatları deyil, həmçinin universal məlumatları öyrəndim. Bu məlumatlar gələcəkdə lazımı təfəkkür məlumatları olacaq. Universitet illərində qazandığım bilik və bacarıqlar gələcək həyatımda irəliləmək üçün özgüvən yaratdı. Universitet illəri mənim həyatımda pis və yaxşı günlərlə yadda qaldı”.

Tələbə Səbinə Zalova: “Bu illər ərzində universitet yalnız mənə bilik deyil, həmçinin geniş həyat təcrübəsi qazandırdı. Həmin illərdə ixtisasımın əsas prinsiplərini mənimlədim. Həmçinin komanda ilə işləməyi, vaxtı düzgün idarə etməyi öyrəndim. Müxtəlif müəllimlərdən, xüsusən də sahənin peşəkarlarından öyrəndiklərim mənə geniş dünyagörüşü qazandırdı. Bununla yanaşı burada yeni biliklər qazandım və unudulmaz dostluqlar qurduğum insanlarla gözəl günlər yaşadım. Tələbə yoldaşlarımla bir yerdə çox

gözəl günlər keçirdik. Birlikdə dərslərə hazırlaşmışam, gecələr oyaq qalıb imtahanlara çalışarkən yorğunluğumuzu bir-birimizə zarafatlarla çatdırmağımız çox xatirə-

lər idi. Xüsusilə imtahan ərəfəsi yaşadığımız həyəcan və bir-birimizə verdiyimiz dəstəklər heç vaxt yadımdan çıxmıyacaq. O günlər nə qədər çətin olsa da, indi düşünən zaman üzümə təbəssüm gətirir. Eyni zamanda universitetdə olan layihələrdə, debatlarda, təqdimatlarda komanda ilə vaxt idarəsini öyrəndim. Təbii ki, bəzi çətinliklərimiz oldu, lakin hər çətinliyin sonu qazandığımız təcrübə bizi daha da güclü etdi”.

Tələbə Elşən İmanov: “Universitetimizin tədris sistemi həm geniş elmi bazaya, həm də praktik tətbiq sahələrinə əsaslanır, bu da tələbələrə elmi düşüncə və analiz bacarıqlarını inkişaf etdirməyə şərait yaradır. Müəllim heyəti sahələrində yüksək ixtisaslaşmış və təcrübəli insanlardan ibarətdir. Bu, tələbələrə yalnız nəzəriyyə ilə deyil, həm də praktik təcrübə ilə tanış olmaq imkanı verir.

Xəzər Beşliyi ölkələrinin (Rusiya, Azərbaycan, Qazaxıstan, İran, Türkmənistan) nümayəndələri, eləcə də fəxri qonaq qismində Tacikistanın Baş naziri regionun əsas nəqliyyat arteriyalarının, o cümlədən Transxəzər Beynəlxalq Nəqliyyat Dəhlizinin (TİTC), Şimal-Cənub dəhlizinin və Xəzər Dənizi-Fars Körfezi Forumunda III marşrutun inkişaf perspektivlərini müzakirə ediblər. Gündəliyin mühüm mövzusu Xəzər dənizinin təhlükəsizliyi olub. Tədbirdən sonra tərəflər beşərəfli əməkdaşlıq çərçivəsində gələcək işlərin əsas istiqamətlərini özündə əks etdirən birgə kommünike imzalayıblar.

Tehranda keçirilən III Xəzər İqtisadi Forumu Xəzəryanı dövlətlər arasında iqtisadi, ticarət və ekoloji əməkdaşlığın gücləndirilməsi platformasına çevrilib. Müzakirələrdə Şərq-Qərb və Şimal-Cənub nəqliyyat dəhlizlərinin inkişafı əsas yer tutdu. Azərbaycanın baş naziri Əli Əsədov yükdaşımanın artması ilə əlaqədar olaraq bu dəhlizlərin imkanlarının genişləndirilməsi üçün Bakının əlavə investisiyalar yatıracağına açıqlayıb.

Rusiya nümayəndə heyətinin rəhbəri, Rusiya Federasiyası Baş nazirinin müavini Aleksey Overçuk Moskvanın Şimal-Cənub Beynəlxalq Nəqliyyat Dəhlizinin tranzit imkanlarını artırmaq niyyətini qeyd edib və qarşılıqlı investisiyaların və texnoloji əməkdaşlığın vacibliyini vurğulayıb. Avrasiya İnkişaf Bankının proqnozlarına görə, 2030-cu ilə qədər bu dəhlizlə yük daşınması 25-32 milyon dollara çata bilər. Rusiyanın nəqliyyat naziri Roman Starovoit Şimal-Cənub dəhlizinin tamamlanması üzrə "Xəzər beşliyi"nin gördüyü işlər barədə məlumat verib. Xəzər dənizini Fars körfəzi ilə birləşdirən Rəşt-Astara hissəsi ticarət və iqtisadi qarşılıqlı fəaliyyət üçün yeni imkanlar açaraq yekun həlqə olacaq. Starovoit həmçinin Rusiya və İran arasında kəşfiyyat işlərinin yaxın gələcəkdə başlamasına imkan verən müqavilənin bağlandığını və 2025-ci ilin mart ayının əvvəlinə qədər gözlənilən icra müqaviləsinin imzalandığını açıqlayıb. Xatırladaq ki, İran dəmir yolunun tikintisi üçün torpaq ayrılmasını gecikdirmişdi.

İranın sənaye, mədəni və ticarət naziri Məhəmməd Atabaki Tehranın Xəzər dənizi-Fars körfəzi dəhlizinin infrastrukturunu inkişaf etdirməyə, logistika mərkəzlərinin yaradılmasına və onun cənub limanlarından səmərəli istifadə edilməsi üçün resurslarla təmin etməyə hazır olduğunu təsdiqləyib ki, bu da Xəzəryanı ölkələrin dünya dəniz yollarına çıxışını təmin edəcək. Forumda fəxri qonaq qismində iştirak edən Tacikistanın Baş naziri Koxir Rəsulzoda Mərkəzi Asiyayı Avropa ilə birləşdirən Orta Dəhlizin inkişafının vacibliyini qeyd edib. Tacikistan respublikada istehsal olunan enerjinin 98%-nin bərpa olunan mənbələrdən istehsal olunduğunu nəzərə alaraq, Xəzər hövzəsi ölkələrinə yaşıl elektrik enerjisi ixrac etməyə hazır olduğunu bildirib.

Şimal-Cənub dəhlizi və...

Xəzər dənizi Hind okeanı ilə birləşəcəkmi?

Şimal-Cənub İTC şübhəsiz ki, təkcə beş Xəzəryanı ölkənin deyil, həm də daha geniş ərazinin maraqlarını birləşdirən əsas Xəzər layihəsidir. Forum iştirakçıları arasında Tacikistandan olan nümayəndələrin də olmasını qeyd etmək olar. Bütün bunların fonunda son vaxtlar Xəzər nəqliyyatı məsələlərinə artan maraq göstərən Özbəkistandan nümayəndə heyətinin iştirak etməməsi qərribə görünür. İstisna etmək olmaz ki, sonuncuya yüksək səviyyəli geosiyasi qeyri-müəyyənlik də təsir edib, bu şərəitdə həm layihənin özü, həm də Tehranda Xəzər Forumunun işində iştirak Vaşinqtonda və xüsusən də Brüsseldə az müsbət emosiyalar yarada bilərdi. Lakin İran paytaxtında Qərb dövlətləri tərəfindən lobbiləşdirilən və Şimal-Cənub Beynəlxalq Nəqliyyat Dəhlizindən fərqli olaraq Pekində müsbət qarşılanan enlik transxəzər nəqliyyat layihələrindən də danışılabilir. Mahiyyət etibarını ilə enlik layihələri Çinin maraqları nöqtəy-nəzərindən məşhur "Kəmərlər və Yol"un sadəcə bir hissəsidir, baxmayaraq ki, onlar yaxın gələcəkdə global nəqliyyat zəncirləri baxımından deyil, regiondaxili ticarət müstəvisində Mərkəzi Asiya və Cənubi Qafqaz ölkələri arasında əlaqə yaratmaq baxımından əhəmiyyətlidir.

Şimal-Cənub dəhlizi digər Xəzəryanı ölkələr kimi Rusiya və İran üçün global əhəmiyyətinə baxmayaraq, onun effektivliyi hələ də cavablardan daha çox sualları ehtiva edir. Bu, İran tərəfinin Azərbaycanla sərhəddən dəhlizin qərb qolunda çatışmayan dəmir yolu hissəsinin tikintisini təmin edə bilməməsi, dəniz qolunda bir çox çətinliklər, eləcə də Türkmənistanla sərhəddəki sərhəd keçid məntəqələrindən başlayaraq Fars körfəzindəki liman terminallarına yaxınlaşmalar qədər İran dəmir yolu şəbəkəsinin tamamilə qeyri-kafi olmasıdır. Bununla belə, onu da qeyd etmək lazımdır ki, Şimal-Cənub

Dəhlizi layihəsinin mühüm keyfiyyəti onun geniş iştirakçıların maraqlarını birləşdirərək enlik nəqliyyat dəhlizlərinin imkanlarını daxil etmək qabiliyyətidir.

Forumun əsas məqsədi iqtisadiyyatla bağlı məsələlərin müzakirəsi idi. Amma iqtisadiyyat təhlükəsizlik sferasının vəziyyətindən təcrid olunmuş vəziyyətdə mövcud deyil. Və burada çoxlu sayda problemlər qalır. Xəzər Konvensiyasının 3-cü maddəsində "Xəzər dənizində tərəflərə aid olmayan silahlı qüvvələrin olmaması" bəyan edilir. Beş ölkə tərəfindən razılaşdırılan və təsdiq edilən "xarici" silahlı qüvvələrin "mövcud olmaması"nın təfərrüatlı tərifinin olmaması və "mövcudluq" üçün müəyyən edilmiş xüsusi meyarların olmaması maraqlı qeyri-Xəzər aktorları üçün fürsət pəncərəsi açır.

Xəzər dənizinin dayazlaşdırılması məsələləri forum iştirakçılarının müzakirə obyektinə çevrilib. "Azərbaycan Xəzər dənizinin ekologiyasından ciddi narahatdır və bu kimi problemlərin həllinə vahid yanaşmanın tətbiqini təklif edir", - Baş nazir Əli Əsədov forumda deyib. Baş nazir Xəzərin dayazlaşması problemi, nəqliyyat dəhlizləri və regionda təhlükəsizlik məsələlərindən danışılıb. O, Xəzəryanı ölkələr arasında xarici ticarət əlaqələrinin perspektivinə də toxunub. Belə ki, 2024-cü ildə Azərbaycanla Xəzəryanı ölkələr arasında xarici ticarət dövriyyəsi 2023-cü ilə nəzərən 6,2 faiz artaraq 6,3 milyard dollar təşkil edib. Bu göstərici ümumi ticarət dövriyyəsinin 13,2 faizini təşkil edir. Bundan əlavə, Azərbaycanın Xəzəryanı ölkələrə ixrac dövriyyəsi 1 faiz artaraq 1,4 milyard dollar təşkil edib.

Xəzər İqtisadi Forumunda "Şərq-Qərb" və "Şimal-Cənub" beynəlxalq dəhlizlərində Azərbaycanın rolu xüsusi vurğulanıb. Bildirilib ki, ölkəmiz nəqliyyat infrastrukturunun müasirləşdirilməsi hesabına bu dəh-

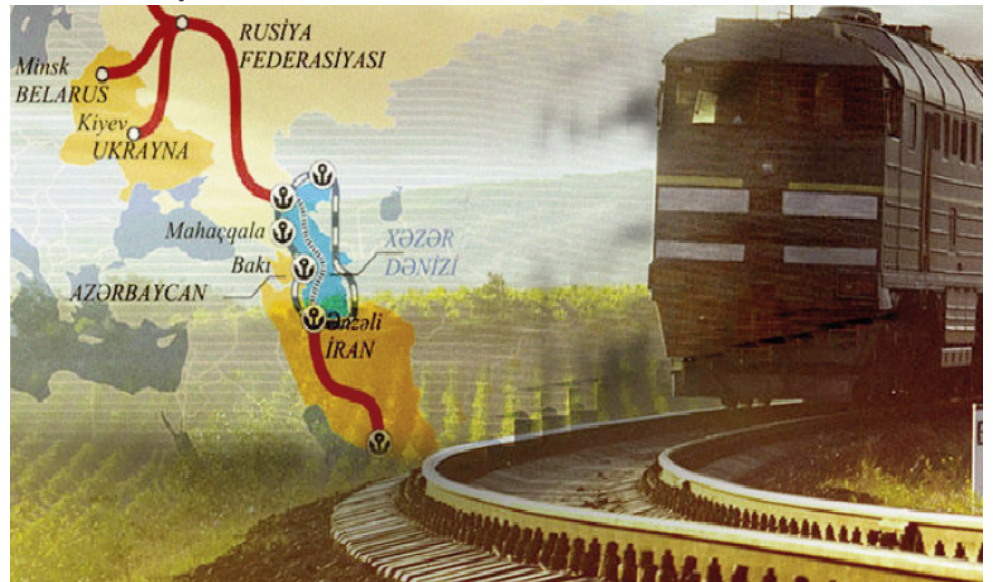
lizlərin ötürücülük qabiliyyətinin artırılmasına əlavə vəsaitlər yatırır. Bu dəhlizlər Azərbaycanın regional logistika qovşağı kimi əhəmiyyətini də artıraraq, ölkəmizin təkrar ixrac rolunu da artırır bilər. Əli Əsədov bildirib ki, Xəzər İqtisadi Forumu Xəzəryanı dövlətlər arasında iqtisadi-ticarəti əməkdaşlığın aktual məsələlərinin müzakirəsi üçün mühüm platformadır. Bildirilib ki, 2022-ci ildə Moskvada keçirilmiş İkinci Forumun Birgə Kommünikesində ticarət dövriyyəsinin artırılması, regionun investisiya cəlbəçiliyinin və Xəzəryanı dövlətlərin iqtisadi rəqabət qabiliyyətinin gücləndirilməsində tərəflərin maraqlı olduğu təsdiqlənib. Baş nazir Azərbaycan ilə Xəzəryanı dövlətlər arasında iqtisadi-ticarəti əməkdaşlığın dinamik inkişaf etdiyini diqqətə çatdırıb: "Sevindirici haldır ki, Azərbaycanın Xəzəryanı ölkələrlə ticarət dövriyyəsi 2024-cü ilin sonunda 6 faizdən çox artıb". 2018-

ci ildə Aktauda imzalanmış Xəzəryanı dövlətlərin hökumətləri arasında iqtisadi-ticarəti əməkdaşlıq haqqında Sazişin 2023-cü ildə qüvvəyə minməsinin vacibliyini qeyd edən Ə.Əsədov bu Sazişin həyata keçirilməsinin ticarət, sənaye, kənd təsərrüfatı, turizm sahələrində və digər sektorlarda praktik tədbirlərin inkişafına töhfə verəcəyinə əminliyini ifadə edib.

Vurğulanıb ki, bu gün Xəzəryanı dövlətlər arasında müxtəlif səviyyələrdə qarşılıqlı fəaliyyətin bir sıra formatları və mexanizmləri mövcuddur, sahəvi əməkdaşlıq üzrə möhkəm müqavilə-hüquqi baza yaradılır, ən yüksək səviyyədə qəbul edilmiş qərar və razılaşmaların həyata keçirilməsi istiqamətində ciddi iş aparılıb. Baş nazir əlavə edib: "Şübhəsiz ki, bununla bağlı 2018-ci ildə Aktauda imzalanmış Xəzər dənizinin hüquqi statusu haqqında Konvensiya Xəzərdə hərtərəfli əməkdaşlıq üçün baza sənədidir".

İkinci Forumdan sonra nəqliyyat sektorunda regionun inkişaf etmiş infrastrukturuna malik böyük beynəlxalq nəqliyyat qovşağına çevrilməsi üçün əlverişli şərait yaranan mühüm razılaşmalar əldə edilib. Forum iştirakçılarına uğurlu fəaliyyəti regionun bütün ölkələrinin maraqlarını əhatə edən "Şərq-Qərb" və "Şimal-Cənub" beynəlxalq nəqliyyat dəhlizlərinin inkişafında Azərbaycanın rolu barədə məlumat verilib. Vurğulanıb ki, Azərbaycan ərazisindən yükdaşımanın artımını nəzərə alaraq, ölkəmiz nəqliyyat infrastrukturunun müasirləşdirilməsi hesabına bu dəhlizlərin ötürücülük qabiliyyətinin artırılmasına əlavə vəsaitlər yatırır. Xəzəryanı dövlətlər Xəzərin sülh, harmoniya, mehriban qonşuluq və səmərəli beynəlxalq əməkdaşlıq dənizi olaraq qalması üçün səylərini davam etdirməlidir. Bu, ilk növbədə, bizdən Xəzər dənizində təhlükəsizliyin və sabitliyin təmin edilməsi istiqamətində qətiyyətli tədbirlər görməyi tələb edir.

V.VƏLİYEV

MİDA-nın evlərini necə ala bilərik?

"Azərbaycan dövləti sosial xarakterli projekləri, layihələri həyata keçirməklə vətəndaşların mənzil və yaşayış sahələri əldə etmək hüququnu təmin edir. Bu iki sosial qurum vasitəsilə, Azərbaycan Respublikasının Kredit Zəmanəti və İpoteka Fondu, eyni zamanda Mənzil İnşaat Dövlət Agentliyi tərəfindən həyata keçirilir. Məsələn, keçən il İpoteka Krediti və Zəmanət Fondu tərəfindən təqribən 4 minə yaxın vətəndaş mənzillə təmin edilmişdir. MİDA-ya da bu istiqamətdə sifarişlər daxil olunmuşdur. Təbii ki, bütün bunların hamısı dövlət projekləridir". Bu sözləri SİA-ya açıqlamasında Azərbaycan Qiymətləndiricilər Cəmiyyətinin (AQC) sədri, iqtisadçı ekspert Vüqar Oruc deyib.

EKSPERT DANIŞDI

MİDA-da belə bir fakt var ki, burda vətəndaş bir hissəni ödəyir, digər hissəni isə güzəştli qaydada müəyyən dövrlərdə və aylarda müəyyən olunmuş ödəniş etməklə mənzil sahibi olurlar. Həmin ödənişlər bugünkü kirayə qiymətlərini keçmir bu da vətəndaşı sövq edir ki, burda verdiyi kirayə qiymətləri boş yere getmir, mənzilə sahib olur və bu isə Azərbaycan dövlətinin öz vətəndaşına yaratdığı sosial imkanlardır.

Bu da o deməkdir ki, getdikcə projeklərin əhatəsi genişlənəcək və daha çox vətəndaşımız yararlanacaq. Bilirsiniz ki, elektron növbəlilik əsasında

vətəndaşın özünün müəyyən bir mənzili seçib onu kirayə ilə ödəmək hüququ yoxdur. Amma İpoteka və Kredit Zəmanəti Fondunun digər əsas layihəsində isə vətəndaş istənilən yerdə bank vasitəsilə özünə mənzil seçə bilər və onu müəyyən olunmuş ilkin ödəniş ilə və sonradan aylara bölünmüş cədvəl ilə ödənişləri həyata keçirir və uzun müddətli və az faizli ödənişlər də həmin mənzilə sahib olur.

MİDA -da müəyyən elektron seçim olur və elektron seçimdən sonra vətəndaşlar müqavilə bağlayırlar. Bütün kriteriyaya cavab verdikdən sonra həmin müqavilə əsasında vətəndaşlar aylıq ödənişləri ödəməklə həmin mənzillərə sahib olurlar. Burada isə MİDA -nın projeklərində seçim məcburidir. Yeni konkret dövlət tərəfindən inşa olunmuş, yeni Mənzil İnşaat Dövlət Agentliyi tərəfindən inşa olunmuş binalarda mənzillər təşkil edilir. Vətəndaşın kənardan bir mənzil əldə etmək hüququ yoxdur. Ancaq həmin binalarda, həmin projeklərdə, layihələrdə mənzil əldə etmək hüququ var.

Təbii ki, İpoteka və Kredit Zəmanəti Fondunun seçimində vətəndaş azaddır. Özü müstəqil surətdə mənzilləri seçir və təmiri də öz zövqünə uyğun seçə bilər və yaxud sonradan təmir etdirə bilər. Amma MİDA -da konkret təmirli mənzillər vətəndaşlara verilir. Həmin təmir minimal xərclərlə və təmir səviyyəsinə görə orta təmir səviyyəsində mənzillərdir. Həmin mənzillərdə vətəndaş birbaşa girib yaşaya bilər və hər hansı bir təmir tələb olunmur. Əgər vətəndaşın başqa bir zövqlə təmir etmək marağı varsa onu edə bilər. Sosial projekt olduğuna görə 5 il müddətində həmin mənzillərin satışa uyğun vətəndaşdan alınır və heç kime onu sata bilməz".

Ayşən Vəli

Vüqar Oruc sözlərinə belə davam edib: "İpoteka və Kredit Zəmanəti Fondu istənilən mənzilə kreditin ayrılması ilə bağlı müvəkkil banklara vəsait ayırır və vətəndaşlar da bunlardan istifadə edirlər. Bütün bunlar isə MİDA-da konkret projeklər üzrə tikinti binaları, hər hansısa ərazilərdə, məsələn, Hövsanda, Yasamalda, Binəqədidə. Eyni zamanda bu layihələr ölkənin rayonlarında da yaradılmışdır ki, rayonlarda yaşayan əhali bu layihələrdən yararlana bilsinlər.

Biz bunun şahidi olacağıq ki, bu cür sosial layihələr həyata keçirilsin və

da olur və həmin müəssisələr də müvafiq şərtlər ödənilir.

Bu mənzillərin üstünlükləri və fərqliliyi nədən ibarətdir?

İpoteka və Kredit Zəmanəti Fondunda vətəndaş öz mənzili və kirayə evləri özü seçir. Kirayə evlərdə də yenə vətəndaş özü seçir və konkret burda bir projekt və layihə yoxdur, məcburiyyət yoxdur. Sadəcə İpoteka və Kredit Zəmanəti Fondunun bazasında olan mənzillər satışa çıxarılır və həmin mənzilləri almaq vətəndaş zərurəti qarşısındadır. Fərqli bir yerdə, məsələn

KİŞİLƏR GÜNÜ: 8
noyabr, yoxsa
23 fevral?

Mətanət Məmmədova

Deyəndə ki, əksəriyyətimiz xəstəyik, bizə müalicə lazımdır, şəxsiz və şübhəsiz ki, mənə gülürsünüz. Deyəndə ki, bizim uşaqlar oxumur, öyrənmir, heç nə bilmirlər, bundan da möhkəm gülürsünüz. Deyəndə ki, 200 balla universitetə girib ali təhsil alandan nə çıxacaq, daha da ucadan gülürsünüz. Deyəndə ki, bizim bəzi gənclərimizin dünyadan xəbəri yoxdur, bu dəfə uğunub gedirsiniz ki, sən geridə qalmısan, dünyadan xəbərin yoxdur ki, onlar necə intellektualdır.

Yaxşı, intellektual olsunlar, biz də keçmişdə qalan olaq. Lakin gəlin bir məsələyə də diqqət edək. Ondan sonra, görün, siz düz deyirsiniz, yoxsa biz...

Elə o günləri bütün gənclər 14 fevralı Sevgililər günü kimi necə təntənə ilə qeyd etdilər, deyə bilmərəm. Hələ biz böyüklər də onlar üçün necə şərait yaradıq, bunu da deyə bilmərəm. Böyük ticarət mərkəzləri, marketlər, gül mağazaları, hətta küçələrdəki satıcılar belə özlərini həmin günə elə hazırlamışdı ki, görməyə göz lazımdı. Dedik, əşi, qoy qeyd etsinlər. Sevgini hər gün qeyd etmək, yaşatmaq lazımdır. Hansı ki, bizim özümüzün də sevgililər günü var-30 iyun. 20 Yanvar şəhidləri ilhamla Fəridənin evləndikləri gün. Ancaq nədənsə heç vaxt 30 iyunu ticarət mərkəzlərinin, marketlərin, mağazaların, hətta küçələrin də bu günə əlaqədar fərqliliyini müşahidə etməmişik axı...

Elə bu səbəbdir də adamı yandırır tökən. Yaxşı, əcəb edirsiniz, 14 fevralı belə təntənə ilə qeyd edirsiniz. Valentinin ruhunu da bilmirəm şad edirsiniz, yoxsa söyürsünüz... Axı bizim də sevgililər günümüz var. Özü də hansı əsaslar üzərindədir, bu sevgi dastanına bənzər bir dastan varmı dünyada, bax bunu nə araşdıran, nə də nəzərə alan var...

İndi də bəzi qızlar bu günlərdən oğlanların bayramına hazırlaşır. Maraqlıdır, hansı gündür bu oğlanların bayramı? Hansı gün olacaq, 23 fevral.

Ay gənclər, tələbə qızlar! Zəhmət olmasa, gözünüzü bir neçə dəqiqəlik telefonun ayırın. Zəhmət olmasa, bir neçə dəqiqəlik sosial şəbəkələrdən çıxın. Zəhmət olmasa, telinizi bir neçə dəqiqəlik tumarlamağı dayandırın. Dinləyin, görək, siz nəyə əsasən 23 fevralı kişilərin bayramı zənn edirsiniz?..

Hə, anlayıram sizi, gözünüzü açandan yəqin analarınız atalarınızı təbrik edəndə görmüsünüz və yaddaşıncı da 23 fevral "qızıl" hərflərlə yazılıb. Axı mən biləni siz anadan olanda artıq 23 fevraldan əsər-ələmət qalmamalı idi.

Təəssüf. Çox təəssüf ki, tarix oxumursunuz. Çox təəssüf ki, ölkədəki hadisələrdən də xəbəriniz yoxdur. Çox təəssüf ki, nəyin doğru, nəyin yanlış olduğunu ya anlamaq istəmirsiniz, ya da yerli-dibli anlamırsınız.

Ay qızlar, dinləyin məni. Şərt o deyil ki, hansısa bir günü öz aləminizdə bayram elan edib yığışmaq, əylənmək xətrinə şənlilik düzəldəsiniz. Boş yerə oğlanlara hədiyyə alarsınız ki, onlara borclu qalmayasınız. Çünki onlar da sizə 8 martda hədiyyə alırlar axı.

23 fevral sovet ordusunun yaranması gündür. Bilirsiniz bu hansı ordu? 20 yanvar 1990-cı ildə gecə ilə Bakıya soxulan, yüzlərlə günahsız insanı qətlə yetirən, 26 fevral 1992-vci ildə Xocalı faciəsini törədən və ya törədənələrə havadarlıq edənlər... Və sair və ilaxır...

Çox yox, məhz bu iki tarixi yadda saxlamaq nə qədər çətindir ki, siz hər il 23 fevrala belə təntənəli şəkildə hazırlanırsınız...

Vallah, bəzi gənclər nə etdiyini hələ də bilmir. Nə düşünürlər, bu qədər cılız qərarlara necə gəlirlər, anlamaq olmur. Bu qədər dünyagörüşsüzmü? Bu qədər geridə qalmışlıqmı?

Bir ölkədə 8 noyabr kimi böyük bir Zəfər əldə oluna, bunu da gənclər öz gözləri ilə görə, 44 günlük müharibənin hər anını həyəcanla yaşaya, sonra da gəlib 23 fevralı kişilər günü kimi qeyd etməyə hazırlaşsın, bax bunu anlamaq daha çətindir.

Hər bir azərbaycanlı kişinin bayramı bizim Zəfər günümüzdür- şərəfinizin, namusumuzun xilas günü. Buyurun, həmin gün kişilərə-atanıza, qardaşınıza, sevgilinizə nə hədiyyə alırsınız, alın. Allahı görün, ay gənclər, bir addım atmaq istəyəndə bir qədər fikirləşin, əsəbimizi pozduğunuz bədsir..

Gələcək, bu peşələr ilə gələcək

Texnologiya o qədər sürətlə yenilənir ki, əvvəl eşitmədiyimiz, görmədiyimiz yeni texnologiyalar və süni intellekt anlayışları ilə qarşılaşırıq, öyrənməyə çalışırıq, hələ öyrənmədən yeni texnoloji imkanlar barədə eşidirik. Biz bu texnologiya və yeniliklərlə tanış olub öyrəndiyimiz prosesdə bir çox peşə tarixə çevrilir. Bəs hansı peşəni öyrənməliyə ki, gələcəkdə işsiz və pulsuz qalmaq?

Aktuar mütəxəssisi

Aktuar və ya aktuar mütəxəssisi kimi tanınan bu peşəyə yiyələnən insanlar, maliyyə risklərinin qiymətləndirilməsi, buna uyğun həllərin işlənilib hazırlanması və bu istiqamətdə təkliflər verməklə uzunmüddətli perspektivdə yarana biləcək nəticələri təhlil edirlər. Bu qiymətləndirmələri edərkən o, ölüm, xəsarət, xəstəlik, əlillik və ya təqaüdə çıxma kimi hadisələri, həmçinin oğurluq, qəzalar, zəlzələ, daşqın və ya yanğın kimi fəlakətləri əhatə edən risk qiymətləndirməsini aparır. Risk təhlili nəticəsində maliyyə itkilərinin qarşısını almaq və ya minimuma endirmək üçün bəzi addımlar təqdim edir.

Epidemioloq

Epidemioloqlar cəmiyyətdə baş verə biləcək xəstəliklərin, eləcə də bununla bağlı sağlamlıq vəziyyətinin və bədbəxt hadisələrin əvvəlindən axıra qədər araşdırma prosesini həyata keçirən şəxslərdir. Araşdırma zamanı hadisənin başvermə tezliyi, yeri və forması kimi bir çox kriteriyalardan istifadə edərək təhlil edirlər. Bu təhlil nəticəsində əldə edilən məlumatlar işığında onlar yeni tədbirlərin görülməsinə və yol xəritəsinin yaradılmasına öz töhfələrini verirlər. Xüsusilə, Covid-19 pandemiyasından sonra bu peşə sahiblərinə ehtiyac çoxaldı.

Mobil tətbiq və oyun tərtibatçı

Bu peşə qrupunda olan insanları həyatımızda daha tez-tez görürük, lakin onların daha çox görəyimiz olduğunu etiraf etməliyik. Mobil proqram və ya oyun tərtibatçıları, alış-verişdən oyuna, təhlükəsizlikdən bank əməliyyatlarına, sağlamlıqdan musiqi dinləməyə qədər bir çox fərqli sahədə xidmət göstərilir.

Maliyyə meneceri

Maliyyə menecerləri, maliyyə əməliyyatlarının hazırlanması və idarə edilməsi proseslərinin ekspertidir. Şirkət və ya qurumun maliyyə proseslərini idarə edən işçi şirkət üçün böyük əhəmiyyət kəsb edir. Gələcəkdə maliyyə sektorunun daha da böyüyəcəyini nəzərə alsaq, maliyyə menecerlərinə tələbat daha da çoxalacağını deyə bilərik.

Sənaye məlumatı mütəxəssisi

Sənaye məlumatlarının toplanmasına və bu məlumatların fonunda təhlillər aparılmasına imkan verən, istehsal proseslərini daha dəqiq və ixtisaslı idarə edən şəxslərdir. Xüsusilə, onlayn alış-verişin artması səbəbindən gələcəyin məşhur peşələri arasında olacaqlar.

Robot koordinasiya mütəxəssisi

Bu gün istehsal proseslərində robotlardan istifadə edilir və robotlardan istifadə günü-gündən artır. Ona görə də robotlar bizim yeni peşələrlə tanış olmağımıza səbəb olacaq. Gələcəyin ən populyar peşələrindən biri robot koordinasiya mütəxəssisidir. Bu mütəxəssislər robotların effektiv

işləməsi, eləcə də təmir və texniki xidmət prinsiplərini nəzərdən keçirirlər.

IOT mütəxəssisi

Əşyaların interneti kimi tanınan anlayışdan xəbəriniz varmı? IOT kimi qısaldılmış bu konsepsiya internetə qoşulduquna işarə edir. Başqa sözlə, ağıllı binalardakı kondisionerlər, siqnalizasiya sistemləri, təhlükəsizlik kameraları və bir çox başqa şeylər əşyaların interneti üçün başlanğıc

mərhələlərdir.

Yaxın gələcəkdə biz internet bağlantısı vasitəsilə bütün elektron cihazları, hətta uzaqdan da idarə edə biləcəyik. Ona görə də bu sahədə işləmək üçün təlim keçmiş kadrlara ehtiyac yaranacaq.

Məlumat detektivi

Məlumat detektivləri, əşyaların interneti və internet şəbəkələri adlanan texnologiyadan əldə edilən məlumatları təhlil edərək müvafiq şəxs və ya qurumlara ötürəcəkdir. Müxtəlif şirkətlər bu texnologiyadan bazarı düzgün təhlil etmək üçün istifadə edir və ona məhsul və ya xidmətlərin satışına xeyli vaxt və pul sərf edirlər. Amma data detektivi vaxta və pula qənaət edə bildiyi üçün bu peşənin gələcəyin peşələri arasında olacağını deyə bilərik.

Məlumat təhlükəsizliyi mütəxəssisi

Validəynlər, həm özlərini, həm də uşaqlarını internet və texnologiyanın arzuolunmaz nəticələrindən qorumaq üçün gələcəkdə daha çox səy göstərəcəklər. Yaxın gələcəkdə kiberhücum terminini daha tez-tez eşidəcəyimizə inanılır. Bu cür hücumlara qarşı qabaqalıcı iş aparmaq, vacib məlumatları gizlətmək və ya lazım gəldikdə onu aradan qaldırmaq məlumat təhlükəsizliyi üzrə mütəxəssislərin işi olacaq.

Ağıllı şəhər eksperti

Ağıllı şəhərlər, kəndlər, eləcə də ağıllı evlər həyatımızın mərkəzinə çevrilmək üzrədir. Gələcəkdə bu şəhərlərin sayı milyonlar

la ölçülən sensorlar (qəbuledicilər) ilə təchiz ediləcəyi gözlənilir. Bu sensorlar elektrik, internet, su, təbii qaz və tullantı kimi bir çox prosesdə istifadə olunacaq. Buna görə də vizual intellekt baxımından şanslı olan ağıllı şəhər mütəxəssislərinin üzərinə mümkün nasazlıqlarda böyük vəzifə düşəcək.

Süni intellekt mütəxəssisi

Yaxın gələcəkdə bir çox fərqli yerdə, xüsusilə sağlamlıq, texnologiya və istehsal kimi sahələrdə süni intellekt

nemətlərindən faydalanmağa başlayacağıq. Müvafiq olaraq, süni intellekt sahəsində mütəxəssislərə ehtiyac duyulacaq. Süni intellekt təcrübəsi süni intellekt texnologiyaları və tətbiqlərində dərin bilik və bacarıq tələb edir. Süni intellekt üzrə ekspertlər süni intellekt alqoritmlərinin inkişafı, təlim modellərinin hazırlanması və tətbiqi kimi proseslərdə ekspertlərdir. Bu mütəxəssislər müxtəlif məlumat mənbələrindən məlumatları təhlil edə, nümunələri kəşf edə və öyrənmə üsullarından istifadə edərək mürəkkəb problemlərin həlli yollarını tapa bilərlər. Süni intellekt mütəxəssisləri süni intellekt texnologiyalarından, avtomatlaşdırma, görüntü və səs tanınması, proqnozlaşdırıcı analiz kimi bir çox müxtəlif sahələrdə istifadə edə bilərlər.

İqlim və ekologiya mühəndisi

Müxtəlif amillərə görə iqlim fəlakətləri, daşqınlar, quraqlıqlar və meşə yanğınları səbəbindən iqlimi analiz etməyə ehtiyac artır. Hava və iqlimləri araşdırmaq və buna uyğun həll yolları istehsal edən iqlim elminin əhəmiyyəti bu cür fəlakətlərlə yaxşı başa düşülməyə başladı. Bu hidrometeorologiya deyil, daha dərin araşdırma tələb edən elmdir. Buna görə də, hava nəzarəti mühəndisliyi yeni dövrün ən populyar peşələri, başqa sözlə, gələcəyin peşələri arasında artıq öz yerini tutub. Qlobal istiləşmənin mənfi təsirlərini aradan qaldırmaq və ya yumşaltmaq üçün bütün beşəriyyətin hava-iqlim nəzarəti mühəndislərinə ehtiyacı olacaq. Eyni

zamanda dünya əhalisinin sürətlə artması, təsirini günü-gündən artıran qlobal istiləşmə, yaşayış yerlərinin azalması və ya məhv olması, su ehtiyatlarına çıxış imkanları sürətlə artdıqca ekologiya mütəxəssislərinə ehtiyacın artacağını söyləmək mümkündür. Bu gün ekologiya üzrə mütəxəssislərin sayının çox az olduğunu nəzərə alsaq, deyə bilərik ki, bu sahəni seçib özünü inkişaf etdirənlərin qarşısındakı illərdə çox mühüm işlərdə işləmək potensialı var.

Biometrik üzoxuma mütəxəssisi

Müasir dünyada insanın yalnız jest və mimikalarına diqqət yetirməklə, üz hərəkətlərini araşdıraraq bu barədə məlumat əldə etmək mümkündür. Bəzən hətta onların xarakteri və oriyentasiyası haqqında fikir verə bilər. "Antroface" kimi tanınan biometrik üz oxunması və identifikasiyası təhlükəsizlik orqanları, psixoloqlar, psixiatrlar və işə gətirənlər tərəfindən istifadə olunur. Üz tanınması ilə maraqlananlar üçün ən gözəl peşələr arasında yer alan biometrik üzoxuma sahəsi maraqlı ola bilər. Yaxın vaxtlarda bu sahədə özünü inkişaf etdirmiş mütəxəssislərə tələbat olacağını söyləmək mümkündür.

Mexatronika mühəndisi

İstər indiki, istərsə də gələcək peşələr arasında birinci yerdə olan bu mexatronika mühəndisliyi maşınqayırma və elektron mühəndisliyin birləşməsi kimi qəbul edilərsə də, çoxşaxəli bir sahə kimi qəbul edilməlidir. Çünki maşınqayırma, elektrik və elektron mühəndislik, kompüter mühəndisliyi, mühəndislik və bəziləri sənaye mühəndisliyi sahəsinə daxil olan işləri görə bilərlər. Mexatronika mühəndisləri olanlar avtomobil, robot istehsalı və aviasiya da daxil olmaqla geniş sahələrdə iş tapa bilərlər. Üstəlik, bütün dünyada ehtiyac duyulan bir peşə olduğu üçün istədikləri yerdə iş tapmaq şansı da var.

Metaverse peşələri

İnanılmaz sürətlə inkişaf edən texnologiyanın ən yeni sahələrindən biri kimi ortaya çıxan "Metaverse" (uydurma kainat) anlayışı peşələrə də təsir göstərməyə və dəyişdirməyə başladı. Mütəxəssislərin fikrincə, 2030-cu ilə qədər metaverse ilə əlaqəli onlarla biznes istiqamətləri və peşələr meydana çıxacaq. Yeni dövrün ən populyar peşələri arasında metaverse tədqiqatçısı, planneri, ekosistem tərtibatçısı, kiber təhlükəsizlik mütəxəssisi, metaverse təlimçisi sahələri var.

Lalə Mehralı

Azərbaycan dövləti xalqımızın milli-mədəni irsinin qorunub saxlanması-na xüsusi diqqət və qayğı göstərir. Torpaqlarımız işğal altında olduğu dövrdə Ermənistan tərəfindən dağıdılan, məhv edilən irsimiz, o cümlədən tarixi, dini abidələrimiz bu gün dövlətimiz tərəfindən təmir-bərpa edilir, yenidən qurulur. Birinci vitse-prezident Mehriban Əliyevanın dəstəyi ilə Heydər Əliyev Fondu da bu işlərə mühüm töhfə verir.

Şuşada Molla Pənah Vəqifin muzey-məqbərə kompleksinin, Vəqifin büstünün, görkəmli bəstəkar Üzeyir Hacıbəylinin heykəlinin yenidən qurulması, eyni zamanda, Mehmandarovların malikanə kompleksinin təmiri, Zəngilan məscidinin bərpası, Ağdam Cümə məscidinin tikinti-bərpası görülən işlər sırasındadır. Görülən tədbirlər, eyni zamanda, bölgənin turizm potensialının inkişafına müsbət təsir göstərir. Bu baxımdan, Əsgəran qala-kompleksinin bərpası, tarixən malik olduğu şöhrətinin özünə qaytarılması xalqımızın çoxəsrlik zəngin mədəniyyətinin, memarlıq və şəhərsalma sənətinin tanıtılmasına xidmət edir. Qarabağın hakimi Pənahəli xanın göstərişi ilə inşa olunan XVIII əsrə aid Əsgəran qalası Azərbaycan memarlığının nadir nümunələrindəndir. Qala Şuşadan 24, Xocalıdan isə 5 kilometr məsafədə yerləşir.

ƏSGƏRAN QALASI SEPARATÇILARDAN AZAD EDİLDİ

Xocalı şəhəri 1992-ci ildə Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən işğal olunduqdan sonra qala dağıntılara məruz qalmışdı. Bu abidə işğalçılar tərəfindən erməniləşdirilməyə məruz qalan abidələrimizdən biridir. Ermənistan tərəfi işğal dövründə Əsgəran qalasında qanunsuz “bərpə-tikinti” işləri aparıb, özünküləşdirmək naminə tarixi abidənin görkəminə ciddi zərər vurublar.

2023-cü il sentyabrın 19-20-də Azərbaycan Ordusunun Qarabağda həyata keçirdiyi lokal xarakterli antiterror tədbirlərindən sonra Əsgəran qalası da separatçılardan azad edilib. İndi qala Azərbaycan dövləti tərəfindən bərpa olunur. Qala-kompleksinin dizayn layihəsi “Mədəni və təbii irs”, “İnfrastruktur və xidmətlər”, “Əyləncə və

işğal altında olmaqla yanaşı, həm də erməniləşdirilməyə də məruz qalmışdır. Belə ki, Şaqen Mkrtçyanın “İstoriko-arkitekturmə pəmətniki Naqornoqo Karabaxa” (Dağlıq Qarabağın tarixi – memarlıq nümunələri) adlı kitabında bölgədəki digər abidələrlə yanaşı Əsgəran qalası da mənimsənilərək tarixi tamamilə təhrif olunub. Kitabda qalanın adı Mayraberd–Əsgəran kimi göstərilir. Qalanın adının necə yarandığını açıqlayan müəllif onun orta əsr erməni kəndi olan Mayraberd kəndi yaxınlığında salındığından kəndin adı ilə Mayraberd, qoşunların dayanacaq yeri olduğu üçün isə Əsgəran adlandırıldığını bildirir. Qalanın adına gəldikdə, məlumdur ki, Azərbaycanın bu bölgəsində nə orta əsrlərdə, nə də sonra bu adda yer adına, nə də toponimikasında bu cür mənşəli sözlə rast gəlinməyib. Qalanın adının ikinci hissəsinə gəlincə isə Əsgəranı rus variantında Askeran səsləndirən müəllif açıq şəkildə saxtakarlığa əl atdığını bürüzə verir, Əsgəran sözünün mənşəyinə gəldikdə isə “Azərbaycan toponimləri. Ensiklopedik lüğət”də toponim XVIII əsrdə Qarabağ xanı Pənahəli xanın (digər məlumata görə Mehəli xanın) tikdirdiyi Əsgəran qalasının adı ilə əlaqələndirilir. Qalanın adı isə Əsgəran adlı yerlə bağlanaraq, Azərbaycan dilindəki əski (köhnə, qədim) sözündən və

Azərbaycan memarlığının nadir nümunələri - Əsgəran qalası

istirahət”, “Marketing və təşviqat” olmaqla, 4 istiqaməti əhatə edən konsept üzrə hazırlanıb. Layihəyə əsasən, qalanın konservasiyası, möhkəmləndirilməsi, arxeoloji qazıntıların aparılması və açıq səma altında tarixi parkın yaradılması nəzərdə tutulur.

Qalanın salınması Qarabağ xanlığının yüksəliş dövrünə təsadüf edib. Sağ sahil istehkamı bürclərlə möhkəmləndirilmiş ikiqat daş divarlardan ibarətdir.

Qeyd edək ki, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva fevralın 18-də Əsgəran qala-kompleksinin konsepsiya layihəsi ilə tanış olublar

YERİN ADI İLƏ ƏSGƏRAN ADLANDIRILMIŞDIR

Mənbələrdə qeyd olunur ki, Əsgəran qalası 1993–2023-cü illər aralığında erməni

Aran toponimindən ibarət olduğu göstərilir. Qiyasəddin Qeybullayev Əsgəran toponimini Azərbaycan dilindəki əski – “qədim”, “köhnə” sözündən və Arran etnonimindən ibarət olduğunu yazır: “Əsgəran rayonu ərazisində Pənah xan tərəfindən tikilmiş “Əsgəran” qalasının xarabalıqları vardır. Qala yerin adı ilə Əsgəran adlanmışdır, başqa sözlə qala tikilməzdən əvvəl ərazi ətraf əhali içərisində Əsgəran, (yəni Əski Aran) adı ilə məlum idi”.

KOMPLEKS ƏRAZISİNDƏ FESTİVAL VƏ TƏDBİRLƏR KEÇİRİLƏCƏK

Qalanın tikilmə tarixindən söz açan erməni müəllif onun 1778–1779-cu illərdə müdafiə məqsədilə tikildiyini bildirirsə də, qalanın kimin tərəfdən inşa olunduğunu

qeyd etməyi lüzum görmür. Qeyd etmək lazımdır ki, müəllif qalanın tikilmə tarixini də yanlış göstərir. Əsgəran qalasının tikilmə tarixi və onu tikdirənin adı müxtəlif mənbələrdə müxtəlif cür yazılmışdır. Bu qalaların ətrafı möhkəm dağlar, meşələr, daşlar, qayalar və böyük səhralardır. Düşməncilik zamanı elat xalqı və başqaları orada sığınacaq ediblər. Qalalarda tüfəngçilər qoyarlar, düşməni oradan keçib, zülm və talan etmək fikri ilə əlini uzadıb xalqın mal-qarasını qarət və talan edə bilməz. Qalanın müəllifi və tikilmə tarixi nisbətən mübahisəli olsa da çox güman ki, qalanın inşasının əsası Mehəli xan Qarabağlı tərəfindən qoyulmuş, İbrahim xan tərəfindən isə davam etdirilərək başa çatdırılmışdır. Qalanı tikdirənin adını çəkməməsi məlumdur ki, erməni müəllifinin maraqlarından kənardır Bütün bürclər ikimərtəbəli olub, birləri ilə ikimərtəbəli qala dəhlizləri ilə bir-

ləşdirilib.

Qala ərazisində müxtəlif rekreasiya xidmətlərinin də təklif olunduğu yaşayış kompleksinin inşası, daxili yol şəbəkəsinin (piyada və nəqliyyat) hazırlanması planlaşdırılır. Kompleks ərazisində ilin dörd fəslində festival və mədəni tədbirlərin keçirilməsi, idman, istirahət və əyləncə, ticarət, ictimai iaşə və digər sahələr üzrə müvafiq infrastrukturun yaradılması nəzərdə tutulur. Bu gün ölkəmizdə bütün dini abidələr dövlət tərəfindən qorunur, bərpa edilir, eləcə də bir çoxları yenidən tikilir. Dövlətimiz tərəfindən tarixi-mədəni irsin, eləcə də dini ziyarətgahların, maddi-mədəniyyət abidələrinin bərpası və mühafizəsi daim diqqət mərkəzində saxlanılır və bu siyasət işğaldan azad olmuş torpaqlarımızda da uğurla davam etdirilir.

Nəzakət ƏLƏDDİNQIZI

QAR: qışın gözəlliyi, yazın barı, uşaqılıq xatirələrimiz

Dünyada qlobal iqlim dəyişikliyi baş versə də, fəsilər illər öncəki donunu bir-birinə ərməğan etsələr də, lakin hər bir mövsümün adı çəkiləndə gözlər önündə onun özünəməxsusluğu canlanır. Bir anlığa həmin fəslə qonaq olur, gözəlliklər əhatəsində dünyada biz insanların səhvi ucbatından yerləri dəyişən, zamanından, məkanından uzaqlaşdırılan fəsillərin gerçəyini yaşaya bilərsiniz.

Artıq həyatımıza qış fəslə daxil olub. Aylardan bəri birgə dünyamızı bölüşdüyümüz payızı yola salıb, qışı qarşılamışıq. Düzdür, bəlli səbəblərdən payız da özünəməxsusluqlarını olduğu kimi göstərə bilmədi. Amma yenə də payız idi, gəldi və getdi. Yayın yaşılını sarıya çevirib, istisini sazağına qatıb “mən payızam” deyər bildi.

Payızın son ayı qışdandır, deyirlər. İllər öncə bu deyimi payızın son ayında-dekabrda, hələ bir qədər də əvvəl-noyabrın ortalarından etibarən görə bilirdik. Hələ qışa bir ay qalmış onun ağ rəngini, təbiəti bəyaza bürüyən donunu görə bilirdik. Qış, necə deyirlər, payızdan qapını kəsirdi. İnsanların payğılları başlayırdı, evlərdə sobalar qurulurdu.

Qış... Bu mövsüm həyatımıza gələr-gəlməz, gözlər önündə onun ağappaq rəngi canlanır. İndi qar az yağsa da, lakin qışın bir rəngi var, o da bəyazdır. Bu bəyazın fonunda da qışın təəssürləri formalaşır. Odur ki, qış təbiətin bəyaz rənginə çevrilib düşüncələrimizdə. Uşaqılığımızın fəsləli olub qış. Bu gün isə xatirələrimizdir. Elə bu gün qışdan, bir az da xatirələrimizdən danışaq...

Təbiətin ağ rəngi...

Bütün fəsillər gözəldir, bəli. Hər birinin də öz rəngi var. Yazımız-yayımız yaşıl, allı-güllü, payızımız sarılı-qızılı rənglərlə könlüləri oxşadığı kimi, qış da bəyazı ilə ruqları oxşayır.

Qışın gözəlliyi qardır, hər tərəfin qarlı örtülməsi, təbiətin qış yuxusuna dalmasıdır. Müasir dünyamızda iqlim dəyişikliyi səbəbindən bu bəyaz rəngə çox halda həsrət qalmaq da, lakin rayonlarımızda, kəndlərimizdə bu gözəlliklərlə qarşılaşmaq olur hələ də.

Qar yağır, bütün təbiət bəyaz donunu geyinir. Ətrafda hər yer, hər şey ağappaq görüntülərlə ruha bir hüzur, sakitlik bəxş edir. Bu gözəlliklər fonunda isə bir təmizlik var. Sanki dünyanın bütün çirkəblərinin üstünü örtür qar pərdəsi. Heç olmasa “çox yox, bir-iki ay görsənməyin”,- deyir. Və sanki onu diktə edir ki, kaş ki dünyamız bax beləcə, ağappaq olardı, tər-təmiz, pis əməllərdən kənar olardı. Kaş ki dünyamızda həmişə qış olardı, bəmbəyaz qış...

Təbiətin necə də gözəl mənzərəsidir qış. Ağacların qar donunu görməyən olmayıb

yəqin ki... Baxırsan ki, gecədən yağan qar ağacların əyninə gecədən-səhərdə ehlə bir don biçib ki, necə deyirlər, yüz ölç, bir biç, misalı. Səhər hava işıqlaşınca füsunkar bir mənzərə açılır gözlər önündə: adamlar soyuqdan sanki gizlənmişlər, evlərə çəkilmişlər, onlar öz yerlərini gəzdikləri, oraya-buraya gedib-gəldikləri yollarda, park-xiyabanlarda, həyətlərdə ağaclara vermişlər. Ağaclər sanki çönlüb ağac adam olmuşlar, geyimli-kecimli, şallı-yaylıqlı, papaqlı, əlcəkli, köynəkli, ətəkli adamlar. Lakin yerimirlər, dayanıblar. Qışın soyuğunun sükutuna qərqlə, xəyala dalıb bu dünyanın gərdsini fikirləşirlər.

Səhərzü gündoğandan çox çətinliklə boylan gənəş ətrafa zərrin şüalarını saçdıqca, onun qarlı yaratdığı harmoniya qarşısında heyran qalır insan. Bu zaman yer də, göy də bir-birinə sanki bir parlaqlıq ərməğan edir. Hər yer parıldayır, ulduzcuqlar ətrafda rəqs edir. “Bəyaz” adlı simfoniya səslənir uzaqlarda, bu hüzura hüzur qatan, sükutu yaran bir simfoniya..

Axşama doğru bu bəyazlar gündüzkü pambıq yumşaqlığını itirməyə başlayır, gənəşin qüruba enməsi ilə qarın da yumşaqlığını alıb ona gecənin sərtliyini bəxş edir. Artıq səhəri gün dünən yağan qarın yumşaqlığından əsər-ələmət qalmır. Onun “xışiltı” nəğməsi başlayır. Səhər-səhər pəncərələr önündən işinin-gücünün ardınca yollanan insanların addımı ilə səslənən bu nəğmə içəridəkiləri yuxudan oyadır...

Budur, qarşında yeni bir qış tablosu var... Hər tərəf bəmbəyaz buzdur. Evlərin daş örtüyündən sallanan buz parçaları,

dünən harada necə vardısı, eləcə də donub qalan qar bu gün başqa bir gözəllik mənzərəsinin “müəllifidir”... Hər yer bəmbəyaz, hər tərəf ağappaq... Tək bir rənglə min bir naxış, doyumsuz mənzərələr. İlahinin yaratdığı gözəlliklərdən biri... Budur, təbiətin bəyaz rəngi...

Qışın qarı, yazın barı

Ata-babalarımızın tarixin sınaqlarından, zamanın süzgəcindən süzülüb gələn deyimlərinə biri: qışın qarı, yazın barı... Bəli, qışda qar nə qədər çox yağarsa, yazda su və məhsul bir o qədər bol olar. Buna görə də hələ binəyi-qədimdən ata-babalarımız qışda qarın bol olmasını arzulayıb. Qar çox yağanda, “hə, bu yaz bolluq olacaq”,- deyiblər.

Təəssüf olsun ki, dünyada qlobal iqlim dəyişikliyi ilə əlaqədar olaraq insanlar yağışa-qara həsrət qalıblar. Bu da yaz və yay aylarında quraqlıqla nəticələnir. Qar həm bol su, həm də bitki örtüyünün mühafizəçisi-dir. Yazlıq-payızlıq əkin sahələrini əgər qışın şaxta-soyuğundan qar örtüyü qoruyub, onu yazda barlı-bəhərli əkin sahəsi kimi təhvil verirsə, bu qar örtüyü həmçinin yazda

necə il öncəyədək yağışın yağması üçün insanların kəndlərdə “müsəlla” deyilən bir dini ayını də yerinə yetirdiklərini xatırlayır. Kənd camaatı bir yere toplanır, düzənliklərə, dağlara doğru yollanır, dualar oxuyur, Allahdan yağış yağmasını diləyir. Deyirlər ki, müsəllaya çıxmışıq.

Qışın həyatımızda olduğu bu günlərdə qoy arzumuz bol qar yağması olsun. Qar yağsın ki, bol suyumuz və məhsulumuz olsun, insanların zəhmət nəğməsinə dinləyə bilək.

Qış uşaqılığımız, xatirələrimizdir...

Nə qədər fərqlidir o dövrlə bu dövr. Bütün hər şey kimi, qış da, onun əyləncələri də xatirələrə çevrilib. Qış uşaqların ən çox sevdiyi fəsil idi illər öncə. Çünki qış tək fəsil olaraq gəlmirdi, həm də onların oyun yoldaşı kimi həyatlarına qonaq olurdu.

Qar yağdı, bununla əyləncələr başlandı. Xizəklər işə düşürdü, papaqlar, şərflər, əlcəklər, rezin uzunboğaz çəkmələr çıxırdı dolablardan. Elə ki, məktəbdən qayıtdıq, bir tikə çörək yeyər-yeməz düşürdük həyətə, xizəkləri götürüb sürməyə yollanırdıq. Nə yorulmaq, nə üşümək bilirdik. Evdən çağırın, “ay bala, evə gəl”,- deyən olmasaydı, qətiyyən gəlmək fikrimiz olmazdı. Gecəni də qarın bəyazında oynayırdıq...

Qar topu oynayırdıq, bir-birimizi yerə yıxıb qarın içərisində yuyurduq. Əlcəklərimiz, pal-paltarımız, cırılan çəkmələrin içərisində corablarımız tamamilə su olurdu. Bizi evə çağırırdılar. “Ey, niyə qoy-mursunuz oynayaq”,- deyib könlüsüz gedirdik. Gecən kimi də pal-paltarımızı, əlcək-çəkmələrimizi sobanın kənarına düzürdük ki, dərs oxuyana, yemək yeyənədək qurusun ki, yenə qaçaq həyətə.

Yanaqlarımız bu bəyazların içərisində al-əlvən olurdu. Soyuğun təsiri ilə allanırdı üzümüz. O qədər ora-bura qaçırdıq ki, elə bil bədənımızdə soba yanırdı. “Ay bala, siz üşümürsünüz, bir evə gəl” deyiləndə tərində onlara cavab verirdik ki, istidən ölürük, üşümək nədir.

Yıxılırdıq, qalxırdıq... Uşaqlarla zarafatımız bəzən dalaşmaqla nəticələnirdi. Ürəyimiz dözmürdü, tez də barışırdıq. Qar yeyirdik, əlimiz çatan yerlərdən buzları qoparıb sorurduq. Xəstələnirdik də. İstiliyimiz qalxırdı, lakin sağalan kimi vaxtı fəvtə vermək yox idi. Həmin andaca əyin-başımızı geyinib qaçırdıq bəyazlara doğru.

İndi o bəyazlar bəyaz da xatirələrə çevrilib. Həmin xatirələr o qədər tərtemiz, ülvə-

miz var ki, su çatışmazlığı üzündən əkin sahələri məhv olur, bütün zəhməti hədəf gedir və ya nəzərdə tutduğu məhsulun heç dördə bir hissəsini götürə bilmir.

Tək qar yox, yazda, payızda yağışın normal səviyyədə olmaması da təsərrüfat işlərində çətinliklər yaradır. Elə burada hələ bir

dir ki, xatırladıqca insana mənəvi zövq verir. Çünki heç bir qüvvə, təsir o bəyazlığa xələl gətirə bilməmişdi. Bu səbəbdən də qış bizim ən gözəl uşaqılığımız, unudulmaz xatirələrimizdir.

Mətanət Məmmədova

Qarabağ klani xortladımı?

Cənubi Qafqazda suları bulandıran balıq sevdalılar həmişə olub, iki yüz il bundan əvvəl də, lənətlik Vudro Vilsonun prezidentliyi dövründə də, indi də. Sanki estafeti bir-birinə ötürən imperiya, müstəmləkə zehniyyətlilərin başqa yöntemləri yoxmuş, ancaq məxələ, qarışıqlıq, müharibə onları arzularına çatdıracaqmış.

Yeni, system, üsul-udarə, metod, yanaşma dəyişmədiyi kimi, nəticə də eynidir. Son 30 ilin hadisələrinə baxsaq, ermənilər elə düşünürdülər ki, Qarabağ münaqişəsini alovlandıran, iki xalq arasına geriye dönüşü olmayan düşmənçilik toxumu səpən və hətta yığdığı "məhsul"un "dadına" baxan qüvvələrin amalı sanki "hay"ları dünyanın ən xoşbəxt xalqı etmək imiş. Bəs nəticə, ermənilər istəklərinə çatdırlarmı, zorla bizdən qopardıqları torpaqları əllərində saxlaya bildilərmə? Bu sualların cavabı birdir - "yox". Əvəzində nə baş verdi? Azərbaycan xalqına məxsus torpaqlar yenə öz sahibinə geri döndü, Ermənistan üz-gözünü "işğalçı dövlət" ləkəsinə bulaşdırdı, regional layihələrdən məhrum oldu, qonşu dövlətlərdə etibarını itirdi və nəticədə ermənilər açıq səma altında həbsxanada – Ermənistanda yaşamağa məhkum oldular.

Şər qüvvələrin Ermənistandakı uzantılarının bir qolu da Qarabağda zümrə edən terrorçu-separatçı qrupları idi. Onlara "Qarabağ klani" adını verənlər də Ermənistandakı ermənilər idi, çünki onların "çikini-bikini" bildirdilər. Xaricdən axan dollar seli İrəvan ermənilərini məyus etdikcə, "Qarabağ klani" daha da böyüyürdü, cinayətlərinin sayı kimi işğalları da artırdı. Milyonlar hesabına Amerikada, Avropada, beynəlxalq təşkilatlarda "dost"larının sayı çoxalırdı ki, bu da münaqişənin ədalətli həllinə mənfi təsir göstərirdi. Əslində Azərbaycan ərazilərində terrorla məşğul olan ermənilərin separat əməlləri qərblilərin işinə yarayırdı, əks təqdirdə "Qarabağ klani"ni yemləməz, bəsləməz, onları Azərbaycana tərəf kimi təqdim etməzdilər. Bəli, Avropanın və bütövlükdə Qərbin ədalət tərəfsizliyi çəşmədi. Bəlidir ki, bütün bunlar Azərbaycana qarşı idi, ermənilər isə yeraltı və yerüstü sərvətlərimizə göz dikənlərin maşası idi

Ermənistanda "eks"lər Qarabağ məsələsini yenidən gündəmə gətirir

Qarabağ münaqişəsi bitməli

Ermənistanın keçmiş və indiki hakimiyyəti növbəti dəfə ermənilərin Qarabağı itirməsinin kimin günahı olduğuna dair mübahisə etmək qərarına gəlib. Görünür, Nikol Paşinyan hökuməti və onun rəqibləri bu məsələni 2026-cı ildə keçiriləcək parlament seçkilərinə çıxarmaq niyyətindədirlər. Cəmiyyət artıq bu mübahisələrdən yorulub, amma hələlik ona başqa heç nə təklif oluna bilməz. Ermənistanın ikinci prezidenti Robert Köçeryan mətbuat konfransı zamanı ona qarşı irəli sürülən ittihamlara bəraət qazandırmağa çalışıb. Deyib ki, 1999-cu ildə ermənilər Mehrini "Laçın dəhlizi"ni dəyişməyə cəhd ediblər. Erməni cəmiyyəti "Mehri variant"ından ilk dəfə 2008-ci ildə xəbər tutub, lakin o zaman belə şeylərin yayılması müxalifətin hazırkı hakimiyyətin nüfuzunu sarsıtmaq cəhdi hesab olunurdu.

Ermənistanın keçmiş prezidenti, bəbək qatili Koçeryan 2025-ci ilin yanvarında ABŞ Dövlət Departamentinin məxfilikdən çıxarılmış sənədlərinə istinad edərək bu hekayəni yenidən xatırladı. Onun təxminlərinə görə, belə bir sövdələşmə Ermənistan-Azərbaycan ərazi münaqişəsinin sona çatmasına gətirib çıxara bilərdi: "ABŞ vasitəçisi kimi çıxış etməyə hazır idi. Halbuki Ermənistanla İranın əlaqələri tamamilə kəsiləcək, Azərbaycan-Türkiyə mühasirəsi isə əksinə, möhkəmlənəcək. Nə olursa olsun, sövdələşmə İrəvanın təşəbbüsü ilə baş tutmayıb, lakin bu gün Azərbaycan Mehri rayonundan keçməli olan Zəngəzur dəhlizinin açılmasını tələb edir. Bəli, danışıqlar aparılıb. Amma mən dərhal dedim ki, Ermənistan İranla sərhədini itirə bilməz. Bütün proses

bizim üçün faydalı oldu və mən elə ilk günlərdən başa düşdüm ki, bu müzakirələr bizim üçün məqbul bir həllə gəlməyə imkan verəcək. Niyə buna əmin idim? Çünki Əliyev qalıbdır, bu da onun motivasiyasının olması deməkdir".

Ermənistanın keçmiş prezidenti onu da vurğulayıb ki, danışıqlar zamanı hər hansı qəti cavablardan yayınaraq ehtiyatlı davranıb. O gözləyirdi ki, Heydər Əliyevin özü təklif olunan sxemdən imtina edəcək. Köçeryan əlavə edib: "Diplomatiya danışıqlar prosesini sizin üçün sərfəli məqama çatdırmaqdır".

Eyni zamanda o, terrorçular tərəfindən öldürülən Ermənistanın baş naziri Vazgen Sarkisyanın danışıqlar prosesinin bəzi nüanslarından xəbəri olmadığı barədə iddiaları təkzib edib. Onun sözlərinə görə, Sarkisyan bütün detallardan xəbərdar idi. "Son nəticədə o, hökumət başçısı və parlament çoxluğunun lideri kimi bu cür müzakirələrdən kənarda qala bilməzdi", - deyə sabiq prezident qeyd edib. Bu arada, Köçeryanın əleyhdarları prezidentin Mehrini təslim etməyə hazır olduğunu öyrəndikdən sonra onun Sarkisyanın qətlini təşkil edə biləcəyini istisna etmirlər.

"Nə olursa olsun, bütün bu əhvalat informasiya məkanında sırf Ermənistan hakimiyyətinin Azərbaycan üçün "Zəngəzur dəhlizi"ni açmağa hazırlaşdığı üçün yenidən gündəmə gəlib. Yeni, baş nazir Nikol Paşinyan Bakının son güzəştinə haqq qazandırmaq istəyir ki, bu, 25 il əvvəl baş verə biləcək qədər dəhşətli deyil. Bununla bağlı Köçeryan xatırladı ki, indiki Ermənistan hakimiyyəti danışıqlar prosesini

özləri iflasa uğradıb, nəticədə Qarabağ uğrunda ikinci müharibə başlayıb, "Qarabağ" süqut edib. Onun sözlərinə görə, 2019-cu ildə Paşinyan "Lavrov planı"ndan imtina edib, bu plan çərçivəsində Ermənistan Azərbaycana "DQR" ətrafındakı beş rayondan ibarət "təhlükəsizlik kəməri" verəcək, lakin onu öz tərkibinə daxil edə biləcəkdi. Düzdür, Bakı bununla razılaşmadı, amma Köçeryan təkid edir ki, İrəvan bu təklifi rədd edən kimi danışıqlar dalana dirənib. Bu o deməkdir ki, o, vasitəçilərə deyirdi ki, siz kim idiniz, 25 ildir nə işlə məşğulsunuz? "Mən kino həvəskarıyam, nə istəsəm, danışıqlar aparacağam"... Danışıqlar prosesi dalana dirəndi və sonra dedi ki, "Artsax Ermənistandır, vəssalam", bu, müharibəyə çağırışdır", - deyə Köçeryan bildirdi.

Köçeryanın fikrincə, Paşinyan bununla da dayanmayıb: "O, İrəvanı Aİ-yə inteqrasiya etmək qərarına gəlib, baxmayaraq ki, Rusiya güclənir, Avropa isə zəifləyir. Paşinyanın Mülki Müqavilə (MV) partiyası 2026-cı il parlament seçkilərində məğlub olacaq. Hər kəsin bu gün bir, sabah başqa bir reytingi ola bilər".

Bu arada qeyd etmək yerinə düşər ki, 2021-ci il seçkiləri ilə müqayisədə Köçeryanın və onun tərəfdarlarının mövqeləri xeyli zəifləyib və 2026-cı ildə onların 10%-dən çox səs toplaya bilməyəcəkləri ehtimalı var. Ümumiyyətlə, kimin nəyi kimə və niyə təhvil verməsi ilə bağlı tarixi mübahisələr Ermənistan cəmiyyəti üçün kifayət qədər darıxdırıcı olub. Paşinyan "keçmiş" günahlandırır, onu da qınayırlar... Təbii ki, kimlərsə bunda hələ də maraqlıdır, amma əksəriyyət üçüncü siyasi qüvvə axtarışındadır. Bütün bunların fonunda Köçeryan mövqeyinin pisləşdiyini hiss edərək, birtəhər siyasi meydanda qalmaqda çalışır. O, yeni ideyalar irəli sürə bilməz, amma onun Qarabağ məsələsi var, onun köməyi ilə tərəfdarları asanlıqla səfərbər etmək olar. Bu mövzu cəmiyyəti kəskin şəkildə Paşinyan tərəfdarlarına və "keçmiş" tərəfdarlara bölür. Eyni zamanda, Köçeryan Paşinyan üçün ən əlverişli rəqibdir, çünki hər ikisinin antireytingi çox yüksəkdir.

Eyni zamanda, Paşinyanın müxalifətinə ona verdiyi üstünlüyü var. 2021-ci ildə Köçeryan və onun tərəfdarları iddia edirdilər ki, hakimiyyət dəyişilməyə, ölkə yox olacaq, amma o, mövcuddur və hətta Qarabağ "itkilərini" sağaltmaqdadır. İndi Paşinyanın bu məsələdə mövqeyi daha güclüdür. Məsələn, 2024-cü il hərbi əməliyyatların olmadığı ilk il olub və Ermənistan-Azərbaycan sərhədində praktiki olaraq heç bir insident olmayıb. Baş nazir əminliklə deyə bilər ki, onun sülh siyasəti öz bəhrəsini verir, Köçeryanın proqnozları isə özünü doğrultmur. Nəticədə, əgər 2021-ci ildə Köçeryanın "Ermənistan" alınsı seçicilərin təxminən 21%-nin səsini toplayıbsa, 2026-cı ildə o, maksimum 5-10%-ə arxalana biləcək.

V.VƏLİYEV

Əli Kərimli Tofiq Yaqublunun məhkəməsini şouya çevirir

Hər bir prosesin, hadisənin sonu olduğu kimi, siyasətdə də fəaliyyətin sonu olur. Düzdür, elə siyasətçilər olur ki, onlar müxtəlif vasitələr və üsullarla ömürlərini uzatmağa, boş və mənasız görünən fəaliyyətlərini uzatmağa çalışırlar. Lakin belə süni fəaliyyət heç bir halda partiya yetkililərinə nüfuz gətirmir. Əksinə, lazımsız şəxslər olaraq daim qınaq obyektinə olurlar.

Diqqətçəkən məqam ondan ibarətdir ki, müxtəlif populist metodlarla siyasi ömürlərini uzatmağa çalışanlar yalan və böhtanlardan geninə boluna istifadə edir, müxtəlif mənasız ideya və təkliflərlə çıxış edirlər. Ancaq görünən ondan ibarətdir ki, bu halda belə nəticə əldə etmək mümkün deyil. Yəni dənizdə batan gəmini xilas etmək mümkün olmadığı kimi siyasi bataqlığın içində çabalayıb, zibilliyə atılmaq ərəfəsində olan siyasətçilərin də məhv olmaqdan xilas etmək mümkünə deyildir. O düzdür ki, populist çıxışlarla, şirnikləndirici vədlərlə diqqət mərkəzinə çevrilib, müvəqqəti olaraq reyting qazanmaq olar.

Lakin bir qədər sonra hər şey aşkarlanır və bu zaman həmin siyasi dəllal yüksəklikdən yuvalanıb ayaqlar altına düşür. Məsələn, Azərbaycanın dağıdıcı müxalif ünsürlərinin fəaliyyətini göstərmək olar. Uzun illərdir ki, AXCP sədri Əli Kərimli, Milli Şuranın rəhbəri Cəmil Həsəni, Müsavatın indiki və keçmiş başqanları İsa Qəmbər, Arif Hacı və digərləri yalan vədləri, populist çıxışları ilə cəmiyyətin diqqətini özlərinə cəlb etməyə və siyasi imic qazanmağa çalışıblar. Lakin onlar arzu etdikləri xeyallarını gerçəkləşdirə bilmirlər. Çünki cəmiyyət siyasi cəhətdən kifayət qədər yetkindir və nəyin yaxşı, nəyin pis olduğunu gözəl anlar. Bu baxımdan dağıdıcı boşboğazların söylədikləri əhəmiyyətsiz fikir olaraq dəyərləndirilib, rədd edilir.

Dağıdıcı müxalifət siyasi dəllallər olaraq tanınırlar

Bu gün diqqətçəkən məqamlardan biri də ondan ibarətdir ki, bəzi özlərinə hörmət etmək istəyən siyasi partiya rəhbərləri və ya funksionerləri ictimai rəyin rəğbətini qazana bilmədikləri üçün istefa vermək məcburiyyətində qalırlar. Belə vəziyyətin daha çox AXCP-də hökm sürdüüyü müşahidə edilir. Oktay Həsənovun, Aydın Əliyevin, Mahir Xuduyevin ardıcıl AXCP Rəyasət Heyətinin üzvü Asif Yusifli Ə.Kərimlinin yanlış, səhv siyasət aparmasına etiraz əlaməti olaraq partiyadan istefa veriblər. A.Yusifli açıq mətnlər bildirib ki, AXCP-də sərbəst fəaliyyət göstərmək və müstəqil fikir bildirmək imkanlarından məhrum edilib. O istefa ərizəsində AXCP-nin parlament seçkilərini "boykot" qərarının yanlış olduğunu və Ə.Kərimli bu qərarı verməklə cəbhəçilərə açıq şəkildə hörmətsizlik nümayiş etdirdiyini qeyd edib.

Sözgedən fəal cəbhəçilərin Ə.Kərimlinin partiyada qurduğu diktatura idarəetməsinə etiraz əlaməti olaraq istefa vermələri təsdiq edir ki, AXCP-də qarşıdurmalar yaşanır. Ə.Kərimli partiyanın əsas çoxluğuna qarşı çıxması daxili durumu daha da ağırlaşdırır. Vəziyyəti öz xeyrinə dəyişmək üçün Ə.Kərimli müxtəlif şoular, məzhəkələr qursa da nəticəsi olmayır. Çünki AXCP-nin cəmiyyətdə özünə qarşı formalaşdırdığı mənfi imicdən narahat olan fəal cəbhəçilər problemlərin aradan qaldırılmasında əsas maneənin Ə.Kərimli olduğunu anlar və onun istefasına nail olmaq istəyirlər. Düzdür, Fuad Qəhrəmanlı, Seymur Həzi, İlham Hüseynli kimi trollar Ə.Kərimlinin sədrlikdə qalmasında maraqlı-

dırlar. Səbəb də onların Ə.Kərimli vasitəsi ilə böyük qrantlar almasıdır. Məhz qarant almaq xatirinə sosial şəbəkələr üzərindən Ə.Kərimlinin təbliğatını aparır, onun haqqında bərbəzəkli tərifli statuslar paylaşırlar. Verilən məlumatlara görə, Ə.Kərimlinin yalançı təbliğatının aparılması üçün yüzlərlə saxta səhifələr yaradırlar. Bununla bağlı zaman-zaman AXCP-ni tərk etmiş funksionerləri də müvafiq faktlar və sübutlarla çıxış etmişlər.

Tofiq Yaqublunun məhkəməsində yaşananlar Əli Kərimliyə dərs olmalıdır

Əli Kərimli özünün ləkəli olan imicini təmizləmək və narazı cəbhəçilərin gözündə yüksəlmək üçün tez-tez həbs edilən müxtəlif şəxslərin, qaçaqmalçılıq yolu ilə ölkəyə pul gətirməkdə, vergidən yayınmaqda və digər konkret cinayət əməlinə ittiham edilərək, həbs edilən və məhkəmələri keçirilən şəxslərin məhkəmə proseslərində iştirak edir. Bir qayda olaraq da prosesdən çıxdıqdan sonra onu çöldə hazır vəziyyətdə gözləyən müxtəlif maraqlı dairələrə xidmət edən blogerlərin, saytların əməkdaşlarının önündə şər və böhtanlardan ibarət fikirlər səsləndirir. Belə şou xarakterli açıqlamalar "Toplum" TV, "Abzas Media", "Fakt Yoxla", "III Respublika Platforması" və digər bu kimi Qərb fondlarından maliyyələşdiyi istintaq orqanları tərəfindən sübuta yetirilən şəxslərin məhkəmə proseslərindən sonra yaşanır. Milli Şura və Müsavat partiyasının üzvü Tofiq Yaqublunun məhkəməsində iştirak edən Ə.Kərimli jurnalist dostlarına dezinformasiya xarakterli məlumatlar çatdırır. Bildirir ki, guya T.Yaqublunun həbsi qanunsuzdur. Məlum olduğu kimi, Tofiq Yaqublu 2023-cü ilin dekabrın 14-də həbs edilib. Ona qarşı Cinayət Məcəlləsinin "dələduzluq" və "sənədləri saxtalaşdırma və istifadə etmə" üzrə müvafiq maddələri ilə cinayət işi başlanıb. İstintaq orqanlarının sübut və dəlillərində əks olunan məlumatlarda qeyd edilir ki, Tofiq Yaqublu Elnur Məmmədovla cinayət əlaqəsinə girərək, özgənini əmlakını dələduzluq yolu ilə ələ keçirmək üçün sövdələşib.

Tofiq Yaqublu zərərçəkmiş kimi tanınan Elşən Hüseynovdan Almaniyada vətəndaşlıq verilməsi üçün 25 min avro, 10 min manat pul istəyib. Elnur Məmmədov isə həmin vəsaiti alaraq Tofiq Yaqubluya verib. Geniş və əhatəli məhkəmə prosesindən sonra dövlət ittihamçısı Tofiq Yaqubluya ciddi rejimli cəzaçəkmə müəssisəsində 10 azadlıqdan məhrumetmə cəzası istəyib.

Ortada şahid ifadələri və zərərçəkən olduğu halda hansı qanunsuz həbsdən söhbət gedə bilər? Ə.Kərimli özünü hüquqşünas hesab edir. Təbii ki, əgər hüquqi bilgilərə və anlayışlara malikdirsə, o zaman bilməlidir ki, qanundankənar hər bir hərəkətə hüquqi qiymət verilir. Bu vəziyyət istənilən demokratik dövlətlərdə, o cümlədən də Azərbaycanda mövcuddur. Ona görə də, heç kim xüsusi imtiyaza malik deyil və hər kəs qanun qarşısında bərabərhüquqludur. Bunu Ə.Kərimli və cinayətə meyilli şəxslər birdəfəlik qulaqlarında sırğa etsələr daha yaxşı olardı.

İLHAM ƏLİYEV

"Qərara gəliblər ki, iki ölkə arasında münasibətlər bərpa edilməlidir"

"Rusiya prezidenti Vladimir Putin və ABŞ prezidenti Donald Trampın görüşü hələ baş tutmayıb. Onların telefon danışığı olub". Bu sözləri SİA-ya açıqlamasında politoloq Tofiq Abbasov deyib. O bildirib ki, bir saat 30 dəqiqə ərzində onlar dünya gündəliyinə nəzər salıblar və qərara gəliblər ki, iki ölkə arasında münasibətlər bərpa edilməlidir: "Digər tərəfdən də səlahiyyətli təmsilçilər Əl-Riyadda görüşməlidir. Birinci görüş baş tutdu. Həmin görüş əsnasında həm də iki liderin görüşü məsələsinə də münasibət bildirilib.

Qərara gəlinib ki, iki lider görüşməlidir və onların kifayət qədər geniş məsələləri var ki, onlar həm qarşılıqlı maraq kəsb edir və digər tərəfdən də böhranlı vəziyyətlərlə əlaqəli məsləhətləşmələri olmalıdır. Odur ki, hələ prosesləri süni surətdə tezləşdirmək olmaz. Çünki prezidentlərin görüşü nəzərdə tutulursa, bununla bağlı çox geniş həlaldə hazırlıq işləri aparılmalıdır.

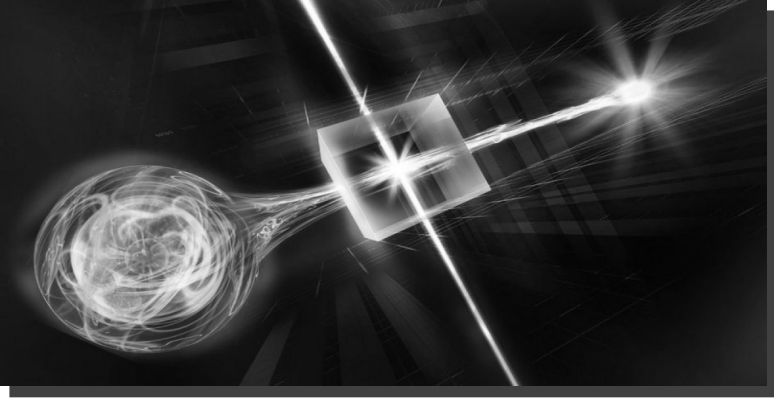
Birincisi, komandalar formalaşmalıdır. İlk növbədə iki lider üz-üzə görüşür. Digər tərəfdən geniş heyətlə görüşü baş tutur. Adətən diplomatik qaydalara görə, belə bir format tətbiq edilir. Ona görə də onların görüşü ilə bağlı çox məsələlər iki komandanın çərçivəsində öz həllini tapmalıdır. Çünki razılaşmalar gedir, digər tərəfdən formatlar müəyyən edilir, gündəlik formalaşır. Həmin bu məsələlər bir gündə, bir ayda həll olunmur. Bəlkə, bir neçə aya həll olunacaq. Çünki bunlar tərəflərin məramından asılıdır. Odur ki, bu məsələləri tələsdirmək

olmaz.

Ər-Riyadda keçən görüşlərdə biz gördük ki, Rusiya tərəfindən burada XİN Sergey Lavrovla, V.Putinin müşaviri iştirak etdilər. ABŞ tərəfdən dövlət katibi, Təhlükəsizlik məsələləri üzrə müşavir Vols, Vitkrf və Rubio iştirak etdilər. Bu, ondan xəbər verir ki, tərəflərin özlərinin yanaşmaları ondan ibarətdir ki, işgüzar münasibətləri gücləndirsinlər. Çünki ABŞ, Avropa İttifaqı tərəfindən Rusiyaya dair çoxsaylı sanksiya paketləri tətbiq olunub. Onlar, əlbəttə ki, tək Rusiyanın problemini artırır, həm də ABŞ-in özünün də böyük itkiləri baş verib. Altmış milyardan artıq, (hətta bəzi mənbələrdə üç yüz milyarda qədər) itkilərə məruz qalıb. Sanksiyaları tətbiq etmək asan bir şeydir, ancaq onların neqativ təsirləri var. Onlarla bağlı komandalarda konyunktura formalaşır, yeni baxışlar meydana gəlir. Bundan sonra necə olacaq işlər? Prosesləri necə təmin edəcəklər? Təzminat verəcəklər və verməyəcəklərmi? Məsələn, Rusiyanı "Swift Bank" servisindən xaric ediblər. Əlbəttə, bu Rusiya üçün böyük itki anlamına gəlir. Ona görə də bu proseslərin hamısını yenidən həm formalaşdırmaq, həm də tənzimləmək lazımdır. Əsas məsələ bundan ibarətdir ki, iki prezidentin qayəsi Ukrayna böhranının aradan qaldırılması, Yaxın Şərq, Tayvan adası, İranın nüvə proqramı və s. bu məsələlər ilə bağlı Rusiya-ABŞ ilə danışıqlara başlayacaqlar ki, onların çözülməsinə şərait yaratsınlar. Belə düşünürəm ki, Donald Tramp özlüyündə bir az tələsməlidir. Çünki onun üç il vaxtı var. Dördüncü il seçki kompaniyası başlayacaq. Üç il ərzində Tramp nə edə biləcəksə, görək etsin".

Söylü Ağazadə

(VII YAZI)

(əvvəli ötən saylarımızda)

Biz göyləri, yeri və onların arasında olanları oyun və əyləncə üçün yaratmadıq. Biz onları ancaq haqq olaraq yaratdıq. Lakin onların çoxu bilmir. (Quran, Duxan surəsi, 38-39)

Əvvəlki hissələrdə "Böyük Partlayış"dan sonra kainatın necə formalaşdığı, maddələrin necə əmələ gəldiyi haqda danışmışıq. Bu yazıda isə həyatı təşkil edən mövcuzi elementlərin dünyasından danışacağıq. Həyatın əsasını təşkil edən "karbon" elementi yalnız ağır kütləli ulduzların mərkəzlərində çox xüsusi və möcüzəvi reaksiyalar nəticəsində əmələ gəlir. Əgər bu möcüzəvi reaksiyalar baş verməsəydi, bu gün kainatda karbon adlı heç bir element, başqa sözlə, həyat anlayışı da olmayacaqdı. Biz buna "mücüzəli" deyirik, çünki bu reaksiyalar normalda qeyri-mümkün şərtlərin eyni vaxtda bir araya gəldiyi zaman baş verir...

İndi gəlin bu prosesi araşdıraq. Karbon atomları iki mərhələli bir proses vasitəsilə ağır ulduzların nüvələrində əmələ gəlir. Birincisi, 2 helium atomu birləşərək 4 proton və 4 neytrondan ibarət "ara element" əmələ gətirir. Bu ara element "berillium" adlanır. Berilliuma 3-cü bir helium atomu əlavə edildikdə, 6 proton və 6 neytronlu 1 karbon atomu əmələ gəlir.

Birinci mərhələdə ortaya çıxan berillium Yerdə tapılan berilliumun normal quruluşundan fərqlidir. Elementlərin dövrü cədvəlindəki normal berilliumda əlavə neytron var. Qırmızı nəhənglərin içərisində əmələ gələn berillium fərqli bir versiyadır. Buna kimyada "izotop" deyilir. Mövzunu uzun müddətdir araşdıran fizikləri çaşıdıran məqam qırmızı nəhənglərin içərisində əmələ gələn bu berillium izotopunun qeyri-sabit olmasıdır. O qədər qeyri-stabildir ki, əmələ gəldiyindən düz 0,000000000000001 saniyə sonra çox qısa müddətdə parçalanır!

Bəs əmələ gələn kimi məhv olan bu berillium izotopu necə karbona çevrilir? Berillium izotopu karbona çevirəcək helium atomuna təsadüfən birləşir? Təbii ki, belə bir şey mümkün deyil. Paul Davyes də bu möcüzəvi hadisəni belə izah edir:

"Yer üzündəki həyat üçün həyatı əhəmiyyət kəsb edən bir element olan karbon kainatda yalnız "xoşbəxt bir təsadüf" nəticəsində böyük miqdarda mövcuddur. Kütləvi ulduzların mərkəzlərində 3 helium nüvəsi bir-biri ilə çox dəqiq ardıcılıqla toqquşduqda karbon nüvələri əmələ gəlir. 3 nüvənin görüşməsinin nadir olması səbəbindən bu reaksiya yalnız "rezonanslar" adlanan dəqiq müəyyən edilmiş enerji səviyyələrində məhsuldar sürətlə baş verə bilər. Bu səviyyələrdə

reaksiya kvant effektləri ilə xeyli sürətlənir. Bu rezonanslardan biri helium nüvələrinin nəhəng ulduz-

Yox olan varlıq, var olan yoxluq: Yaradılışın sirri harada gizlənir?

larda malik olduğu enerji növünə uyğun gəlmək üçün "uğurlu bir zərbə ilə" tənzimlənir". Paul Davies, "The Unreasonable Effectiveness of Science", Evidence of Purpose, redaktoru Con Marks Templeton, 1994, The Continuum Publishing Company, New York, s.49.

Kimyəvi dilde "ikiqat rezonans" deyilən möcüzə qırmızı nəhənglərdə baş verir. 2 helium atomu rezonans yaratdıqda və birləşdikdə, yaranan berillium 3-cü helium atomu ilə 0,000000000000001 saniyə ərzində karbon əmələ gətirir. Bu, normal şəraitdə baş verməsi tamamilə mümkün olmayan bir hadisədir.

Corc Qrenşteyn bu "ikili rezonans"ın niyə belə diqqətəlayiq mexanizm olduğunu belə izah edir:

"Bu prosesdə 3 çox fərqli struktur (helium, berillium və karbon) və 2 çox fərqli rezonans var. Bu atom nüvələrinin niyə belə harmoniya içində işlədiyini anlamaq çox çətin... Heç bir nüvə reaksiyası bu qədər fəvqəladə şanslı təsadüflər zənciri ilə işləmir... Bu, velosiped, avtomobil və yük maşını arasında çox dərin və mürəkkəb rezonansları kəşf etməyə bənzəyir. Niyə belə bir-biri ilə əlaqəsi olmayan strukturlar bir-biri ilə uyğunlaşır? Bizim və kainatdakı bütün canlıların varlığı bu qeyri-adi proses sayəsində mümkün olur". George Greenstein, The Symbiotic Universe, səh. 43-44.

Sonrakı illərdə oksigen kimi bəzi digər elementlərin də belə qeyri-adi rezonanslarla əmələ gəldiyi ortaya çıxdı. Bu "qeyri-adi prosesləri" ilk dəfə kəşf edən Fred Hoyl "Qalaktikalar, Nüvələr və Kvazarlar" kitabında bunun təsadüf ola bilməyəcək planlı bir proses olduğu qənaətinə gəlmiş və qatı materialist olmasına baxmayaraq, kəşf etdiyi ikili rezonansın "planlı bir əməliyyat" olduğunu qəbul etmişdir.

Yer üzündəki bütün canlıların əsas tikinti materialı karbon elementidir. Canlıların bədənələrini təşkil edən üzvi molekullar, yeni zülallar, yağlar və karbohidratlar, hamısı karbon atomlarının müxtəlif birləşmələrindən ibarətdir. Maraqlısı odur ki, bu yazını oxuduğunuz anda bədəninizdəki karbon atomları əslində milyardlarla il əvvəl kosmosun dərinliklərində baş vermiş fəvqəlnova partlayışından qalan və sonra Yerimizə çatan karbon atomlarıdır.

Başqa bir məqaləsində Fred Hoyl yazır:

"Ulduz nüvə sintezi (atom nüvələrinin birləşməsi) vasitəsilə karbon və ya oksigen istehsal etmək istəyirsinizsə, təyin etməli olduğunuz 2 ayrı səviyyə var. Bu tənzimləmə isə hazırda ulduzlarda mövcud olan tənzimləmədir... Faktların ağıl süzgəcindən keçirərək şərh edilməsi, üstün bir Zəkanın fizikaya, kimyaya və biologiyaya müdaxilə etdiyini və təbiətdə şüursuz qüvvələrin olmadığını ortaya qoyur. Faktların hesablanması ilə əldə edilən rəqəmlər o qədər inanılmazdır ki, mənə bu nəticəni sualsız qəbul etməyə vadar edir".

Hoyl bu möcüzəvi hadisədən o qədər təsirləndi ki, digər alimlərin

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyi

Yazı Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyə dəstəyi ilə "Elmi-kütləvi, mədəni-maarif, təhsil proqramlarının hazırlanması" istiqaməti çərçivəsində hazırlanıb.

Bu nisbətə cüzi fərq olsaydı, bu fərq kainatdakı atomaltı hissəciklərin bir-birləri ilə birləşərək atomları, maddəni və bütün göy cisimlərini əmələ gətirməsinə mane olacaqdı. Nəticədə qalaktikalar, ulduzlar və planetlər heç vaxt mövcud olmayacaqdı. Təbii ki, həyat üçün ən uyğun planet olan dünyamız da

Kosmoloqlar və nəzəri fiziklər kainatın insan həyatının ortaya çıxması üçün bu heyvətamiz xüsusi tənzimlənməyə "İncə Tuninq" adını veriblər. Bu alimlərin qənaətlərini ifadə edən heyvət və heyranlıq ifadələrindən burada bir neçə misal çəkmək yerinə düşərdi:

NASA-nın astronomiya üzrə mütəxəssisi professor Con O'Kif: "Biz, astronomik standartlara görə, çox incə qayğı ilə yaradılmış məxluqlar qrupuyıq... Əgər kainat indiki son dərəcə dəqiqliklə qurulmasaydı, biz heç vaxt mövcud olmazdıq. Mənim fikrimcə, indiki şərtlər kainatın insanın yaşaması üçün yaradıldığını deməyə əsas verir". Heeren, F. 1995. Mənə Allahı göstər. Wheeling, IL, Searchlight Publications, səh. 200.

İngilis astrofiziki professor George F. Ellis: "Bu mürəkkəbliyi mümkün edən qanunların heyvətamiz bir nizamlanması var. Bu mürəkkəbliyin kainatda mövcud olması "mücüzə" sözünü istifadə etməməyi çox çətinləşdirir". Antropik Prinsip: Qanunlar və Mühitlər. Antropik Prinsip, F. Bertola və U. Kuri, red. New York, Cambridge University Press, 1993, səh. 30.

İngilis astrofiziki professor Paul Davies: "Fizika qanunları Ali bir dahinin məhsulu kimi görünür... Kainatın bir məqsədi olmalıdır". Davies, P. 1984. Superforce: Böyük Vahid Təbiət Nəzəriyyəsinin Axtarışı. (New York: Simon & Schuster, 1984), səh. 243.

Riyaziyyatçı professor Rocer Penrose: "Demək istədiyim odur ki, kainatın bir məqsədi var. Orada heç nə heç də təsadüfən yaranmamışdır". Heeren, F. 1995. Mənə Allahı göstər. Wheeling, IL, Searchlight Publications, səh. 233.

Bu günə qədər əldə edilən bütün elmi nəticələr kainatın heç bir nöqtəsində təsadüflərə yer olmadığını göstərmişdir. Kainat ilk yarandığı andan son vəziyyətinə qədər, sonsuz qüdrət və elm sahibi olan Uca Yaradan tərəfindən hər cəhətdən mükəmməl dizayn edilmiş və insanın var olması, Yaradanın qüdrətini və sənətini görməsi, düşünməsi və təqdir etməsi üçün yaradılmışdır. "Qurani-Kərim"də qeyd olunur ki, kainatın yaradılışında hər şey müəyyən edilmiş dəqiq ölçülərdədir. Digər müqəddəs kitablarda da

(ardı olacaq)
Elçin Bayramlı

də bu açıq həqiqət qarşısında özünü görməməzliyə vura bilməyəcəyini vurğuladı: "Dəlilləri araşdıran hər hansı bir alim, nüvə fizikasının qanunlarının ulduzların içərisində yaratdığı nəticələr nəzərə alınmaqla, bunun məqsədli şəkildə hazırlanmış olduğu qənaətinə gəlməyə bilməz". Fred Hoyl, Din və Alimlər, London: SCM, 1959; M. A. Corey, The Natural History of Creation, Merilend: University Press of America, 1995, səh. 341.

Atom tərkibinə endikdə mikrodünyanın möhtəşəmiyi və mükəmməliyi adamı heyvətə gətirir. Atomik dünyada inanılmaz möcüzələr müşahidə olunur. Atomu təşkil edən proton, elektron və neytronların atomun ümumi həcmi ilə müqayisədə az qala mövcud olmadığı və bir birindən ağırlaşmaz məsafədə uzaq olduqları görünür. Proton həcm və kütlə baxımından elektrondan xeyli böyükdür. Protonun kütləsi elektronun kütləsindən düz 1836 dəfə böyükdür. Əgər konkret müqayisə aparılacaqsa, aralarındakı fərq insanla fındıq arasındakı fərq kimidir. Başqa sözlə, elektronların və protonların oxşar fiziki quruluşu yoxdur.

Amma maraqlısı odur ki, bu iki fərqli hissəciyin elektrik yükləri tam olaraq eyni ölçüdədir! Birində müsbət elektrik yükü, digərində mənfi elektrik yükü var, lakin bu yüklərin güclü tərəfləri tam bərabərdir. Bu şəkildə atomun elektrik yükü balanslaşdırılmış olur. Lakin bu bərabərliyi mövcud olmağa məcbur edən heç bir səbəb yoxdur. Əksinə, fiziki olaraq gözələnən odur ki, elektronun elektrik yükü kütləsi ilə mütenasib olaraq protonun elektrik yükündən çox az olsun.

Yaxşı, belə olsaydı, yeni proton və elektronun elektrik yükləri bərabər olmasaydı, nə olardı? Gəlin baxaq. Bu halda kainatdakı bütün atomlar protonda artıq müsbət elektrik olduğuna görə müsbət elektrik yüklü olacaqdı. Nəticədə kainatdakı hər atom bir-birini itələyərdi.

Kainatdakı atomlar bir-birini itələsəydi nə olardı? Baş verəcək şeylər çox qeyri-adi. Əvvəlcə bədəninizdə baş verəcək dəyişikliklərdən başlayaq. Atomlarda bu dəyişiklik baş verdiyi anda gövdəniz, ayaqlarınız, başınız, gözləriniz, dişləriniz, bir sözlə, bədəninizin hər yeri bir anda parçalanar və havaya uçar. Yer üzündəki bütün dənizlər və dağlar, Günəş sistemindəki bütün planetlər və kainatdakı bütün göy cisimləri eyni anda sonsuz parçalara bölünüb yox olardı. Kainat dediyimiz şey, davamlı olaraq bir-birini itələyən atomların xaosu olardı.

Bəs bu mütəlak fəlakətin baş verməsi üçün elektronların və protonların elektrik yüklərində nə qədər balanssızlıq yaranmalıdır? Bir faiz fərq olsaydı, bu fəlakət yenə də baş verərdimi? Yoxsa kritik hədd mində birdir? Professor Corc Qrenşteyn "The Symbiotic Universe" kitabında bu mövzuda belə izah edir:

"İki elektrik yükü 100 milyardda 1 hissə belə fərqlənəydi, bu, insan və qaya kimi kiçik obyektləri məhv etmək üçün kifayət edərdi. Yer və Günəş kimi daha böyük obyektlər üçün bu tarazlıq daha incədir. Səma cisimlərinin ehtiyac duyacağı tarazlıq 1 milyardda 1 hissədir".

Kainatdakı proton və elektronların sayı da çox dəqiq ölçmələrlə hesablanmışdır. Hər iki hissəcik cüzi fərqlə bərabər saydadır. Bu bərabərlik kainatdakı elektromaqnit tarazlığının təmin edilməsində mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

Kainatın yaşı hələ bir saniyədən də az olanda antiprotonlar bərabər sayda həmkarlarını, protonları məhv edərək, indiki kainatın tikinti blokları olan müəyyən sayda qalan protonu "sağ buraxdılar". Eyni hadisə elektronlar və pozitronlar (antielectronlar) arasında da baş verir. Təəccüblüdür ki, "sağ qalan" protonlar və elektronlar hər 1037 sayı görə cəmi 1 ədədlik fərq kimi inanılmaz kiçik fərqlə bərabər saydadır.

“İntihar çıxış yolu deyil”

“İntihar cəmiyyət həyatında müşahidə olunan çox ciddi problemlərdən biridir”. Bu sözləri SİA-ya açıqlamasında sosioloq Ağasəlim Həsənov deyib. O bildirib ki, intiharın müxtəlif səbəbləri var: “Əvvəl onu qeyd edirəm ki, XIX əsrin sonlarına qədər intihar probleminə ancaq psixoloji problem kimi yanaşırdılar. Bir şəxs intihar edərsə, demək, onun psixoloji problemləri var.

Lakin məşhur fransız sosioloqu Emil Dürkheym “İntihar” əsərini yazmaqla həmin dövrə qədər olan baxışları dəyişdi. Elmi cəhətdən isbat etdi ki, intihar həm də sosioloji problemdir. Kənar təsirlərdən qaynaqlana bilər. İntihar edən şəxslərin tək psixoloji problemi deyil, onların cəmiyyət həyatında qarşılaşdığı digər problemlər də fədlərin intihar etməsinə gətirib çıxara bilər.

İntiharın konkret səbəblərinə gəldikdə isə bu, sosial-iqtisadi amillərlə bağlı ola bilər. Maddi çatışmazlıq və sair ola bilər. İntihar müxtəlif ölkələrdə müxtəlif səbəblərə görə dəyişə bilər. Bir ölkədə əsasən sosial-iqtisadi səbəblər intihara səbəb olan amillədirsə, digərlərində iqlim şəraiti ilə bağlı, mənəvi dəyərlərin deqradasiyası ilə bağlı ola bilər. Eyni zamanda informasiya texnologiyalarının sürətli inkişafı ilə bağlı ola bilər. Hələ on illər öncə Cənubi Koreyada aparılan sosioloji tədqiqatlar həmin ölkədə intiharların əsasən informasiya texnologiyalarının sürətli inkişafından qaynaqlandığını qeyd edirdi. Məsələn, Çində intihar çox ciddi problemdir. Hətta Çində məşhur intihar körpüsü var. Bu, müxtəlif ölkələrə görə dəyişə bilər. Faktiki reallıq odur ki, informasiya texnologiyalarının sürətli inkişafı, smartfonların meydana çıxması hədsiz dərəcədə asılılıq yaratmışdır. Fərdin mənəvi, psixoloji durumuna çox kəskin təsir etmişdir. Müşahidə olunan əsas problemlər robotlaşma, zombiləşmə, mənəvi dəyərlərin deqradasiyası, bütün bunlar smartfonlardan hədsiz asılılıq bir an belə kənarda qala bilməmə vərdişləri artıq çox ciddi sosial problemə çevrilmişdir”.

“Aparılan sosioloji tədqiqatlar da göstərir

ki, müasir dövrdə intihara səbəb olan səbəblər içərisində informasiya texnologiyalarının sürətli inkişafı və smartfonlardan hədsiz asılılıq var. Smartfonlar ənənəvi telefonlardan kəskin fərqlənir. Fərdin sosial platformalara çıxışını təmin edir, geniş ünsiyyət vasitələri təqdim edir, oradakı tanışlıqlar, radikal, kəskin, hansısa videoçarxların izlənməsi buraya aiddir. Yaxud da, yaşa görə qadağalar ki, fərdin 12-13 yaşı var, amma smartfonda 18 yaşdan yuxarıya nəzərdə tutulmuş film izləyir. Orada kəskin səhnələr var. Sanki buna baxdıqdan sonra onun düşüncəsində radikal dəyişikliklər yaranmağa başlayır. Özünü izlədiyi filmin qəhrəmanı kimi aparmağa çalışır. Bu isə real həyatdan uzaqdır. Bu kimi yüzlərlə misal göstərə bilərik ki, fərdin psixoloji halına təsirini buraxır. Beləcə intiharlara yol açır. Nə olursa olsun birmənalı şəkildə qeyd edərdim ki, intihar çıxış yolu deyil” - deyə o, əlavə edib.

Söylü Ağazadə

Bu aktyor “Kuruluş Osman”dan ayrılır

Daha bir aktyor “Kuruluş Osman” serialını tərk edir. Türkiyə mətbuatının yazdığına görə, ekran

işinə “Saruca”-nı canlandıran Erdem Şanlı vida edəcək. Qeyd edək ki, serialın baş rolunu Burak Özçivit canlandırır.

“SƏS” qəzetinə abunə kampaniyası davam edir!

«SƏS» QƏZETİNƏ
ABUNƏ OLMAQ İSTƏYƏNLƏR
AŞAĞIDAKI YAYIM
ŞİRKƏTLƏRİ İLƏ ƏLAQƏ
SAXLAYA BİLƏRLƏR

1. Azərpoçt Poçtdaşıma Mərkəzi – 0125984955, 0552004544
2. Azərmətbuat Yayım MMC – 0124411991, 0124404694
3. Səma Mətbuat Yayım – 0125940252, 0503336969
4. Pressainform MMC – 0125115191, 0504560835, 0553156002
5. Qaya Mətbuat yayım – 0125667780, 0502352343
6. Qasid Mətbuat Yayım – 0124931406, 0124938343
7. F.Ş.Ruhid Hüseynov – 0124349301, 0505357898
8. Ziya LTD – 0124977696, 0503067744

1 nüsxə 1 aylığı 13.20 AZN

6 aylıq 79.20 AZN

1 illik 158.40 AZN

ABUNƏÇİLƏRİMİZİN
XİDMƏTİNDƏYİK
Müraciət, şikayət, yazı,
təbrik və başsağlıqlarınızı
dərc etməyə hazırıq!

“Barselona” bu futbolçunu Braziliya klubuna satmaq istəyir

“Barselona” “Betis”də icarədə olan futbolçusunu Vitor Rokeni satmaq istəyir. QOL.az xəbər verir ki, bu barədə insayder Fabrizio Romano məlumat yayıb. Kataloniya klubu 19 yaşlı hücumçunu “Palmeyras”ına satmaq niyyətindədir.

bu müddət ərzində 31 oyuna çıxaraq 7 qol vurub və 2 qolun ötürməsinə edib. O, “Barselona”ya ötən ilin yanvarında “Atletiko

Lakin bunun üçün “Betis” də “yaşıl işıq” verməlidir. Hazırda danışıqlar davam edir.

Qeyd edək ki, 2024-cü ilin yayında icarə əsasında “Betis”ə keçən Vitor Roke

Baş redaktor:
Bəhruz Quliyev

Ünvanımız:
Bakı şəhəri,
Üzeyir Hacıbəyli
küçəsi, 66.
Şəhadətnamə: № 022492
<http://www.ses-news.az>
<http://www.sesqazeti.az>
E-mail: ses@sia.az
“ƏLİNCƏ” AZƏRBAYCAN XEYRİYYƏ
CƏMİYYƏTİNİN ORQANI.
QƏZET 1991-Cİ İL
YANVARIN 11-DƏN ÇIXIR
Tel: 598-33-90
Faks: 493-11-62

Redaksiyanın mövqeyi
ilə müəllifin mövqeyi
üst-üstə düşməyə bilər.

**Qəzet bazar və
bazar ertəsindən
başqa hər gün
nəşr olunur**

Tiraj: 2700